ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

24. II 1989. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LI • 2000 ДИН. • БРОЈ 1939

ПОЛА ВЕКА

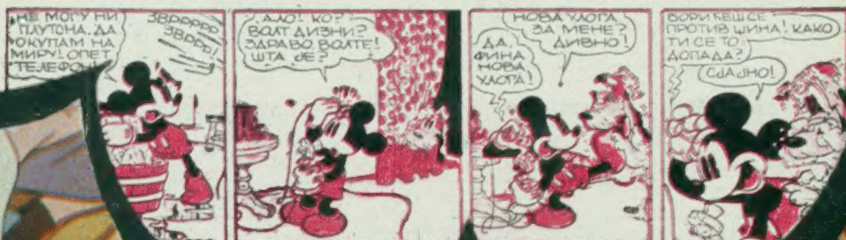
ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

1 ДИНАР

ИЗЛАЗИ УТОРНИКОМ И ПЕТКОМ

ГОДИНА I — БРОЈ 1 — уторак 28 фебруара 1939

МИКИ, ХРАБРИ КРОЈАЧ од Волта Дизнија

АВАНТУРЕ ФЛАША ГОРДОНА НА 20 БОЈЕНИХ СТРАНА!

УЗ ОВАЈ БРОЈ И ПОКЛОН• БОМБОНЕ ИЛИ ЛИМУНАДА!

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

24. II 1989. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LI • 2000 ДИН. • БРОЈ 1939

ПОЛА ВЕКА

ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК

1 ДИНАР — ИЗЛАЗИ УТОРНИКОМ И ПЕТКОМ

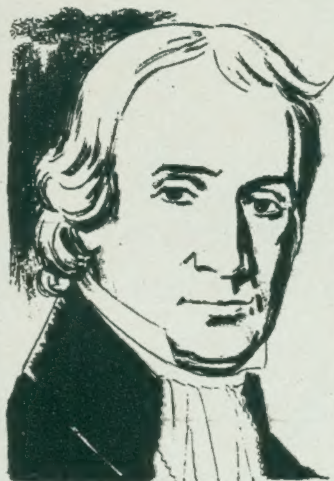
МИКИ, ХРАБРИ КРОЈАЧ ОД ВОЛТА ДИЗНИЈА

АВАНТУРЕ ФЛАША ГОРДОНА НА 20 БОЈЕНИХ СТРАНА!

УЗ ОВАЈ БРОЈ И ПОКЛОН • БОМБОНЕ ИЛИ ЛИМУНАДА!

Веровали или не!

Франсоа Барбе-Марбоа (1745–1837)

НАПОЛЕОНОВ МИНИСТАР ФИНАНСИЈА, КОЈИ ЈЕ ПРОДАО ЛУИЗИЈАНУ СЈЕДИЊЕНИМ АМЕРИЧКИМ ДРЖАВАМА, ПУНИХ 66 ГОДИНА БИО ЈЕ ВИСОКИ ДРЖАВНИ ЧИНОВНИК **ЈЕДНОГ ИМПЕРАТОРА И ПЕТ КРАЉЕВА.**

ЖЕНЕ

ИЗ АФРИЧКОГ ПЛЕМЕНА ЛУБА УПЛИЋУ ТРСКУ У КОСУ КАД ЖЕЛЕ ДА ОБЈАВЕ ДА ЈЕ ЊИХОВОЈ БЕБИ НИКАО ПРВИ ЗУБ.

ЛУК

ИЗНАД УЛАЗА У ЈЕДНУ КУЋУ У КЕШИЛУ (ИРСКА), ЈЕ ЗАПРАВО РЕБРО КИТА ДУГАЧКО 4,5 МЕТАРА.

КУЋА

КУЋА ЏОНАТАНА ФЕРБЕНКСА У ДЕДХЕМУ (МАСАЧУСЕТС, САД), САГРАЂЕНА ЈЕ 1636. ГОДИНЕ И НАЈСТАРИЈА ЈЕ ДРВЕНА КУЋА У АМЕРИЦИ.

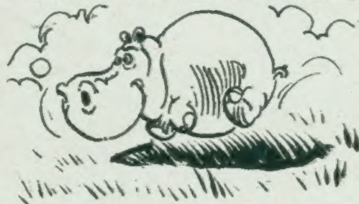

КАПЕТАНИ ДЕРЕГЛИЈА

НА КАНАЛУ ИРИ (НА ГРАНИЦИ КАНАДЕ И САД), ДУВАЊЕМ У ШКОЉКУ НАЈАВЉУЈУ ДА ЋЕ БРОД УСКОРО ДА КРЕНЕ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА ●●●

●●● пре десет хиљада година на острву Кипар живели су нилски коњи лилипутанци – исти као данашњи,

али не већи од обичног прасета. Провере уз помоћ радиоактивног угљеника показале су да су прастари становници острва сами истребили ове животиње, јер су их ловили ради исхране. Значи, догађало се исто што и данас.

●●● најстарија Јапанка има 112 година и зове се Митцу Фицисава. Ова крепка бака недавно је одлучила да се упише на универзитет у Наганоу и тако је постала најстарији студент, не само у својој земљи, већ и у свету. Пре ње најстарији студент на овом истом факултету имао је 93 године.

●●● телефонски претплатници у Сједињеним Америчким Државама поред главног телефонског броја могу да добију и два помоћна. На позив сваког броја телефон се оглашава другачије. Испрекидани писак је, на пример, за кћерку, метални звук за сина, а онај уобичајени за родитеље. Тако укућани више не морају да се препиру ко ће подићи слушалицу.

●●● шведски шумари све чешће упозоравају да шуме ове земље озбиљно угрожавају ирваси који су се последњих девет година толико намножили да се њихов број са

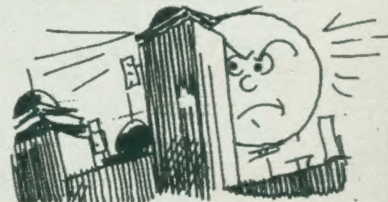
336.000 попео чак на 600.000. Ови северни јелени најрадије се хране изданцима смреке, па младе биљке потпуно оголе. Један од разлога њихове најезде је и то што их ловци више не лове јер им је месо, после чернобилске несреће, радиоактивно.

●●● да би смањио велики број саобраћајних несрећа, белгијски министар саобра-

ћаја Жан Лук Дехен одлучио је да се младима од 18 до 20 година убудуће издаје само привремена дозвола, а свима испод 25 година забрањено је да возе ноћу између суботе и недеље.

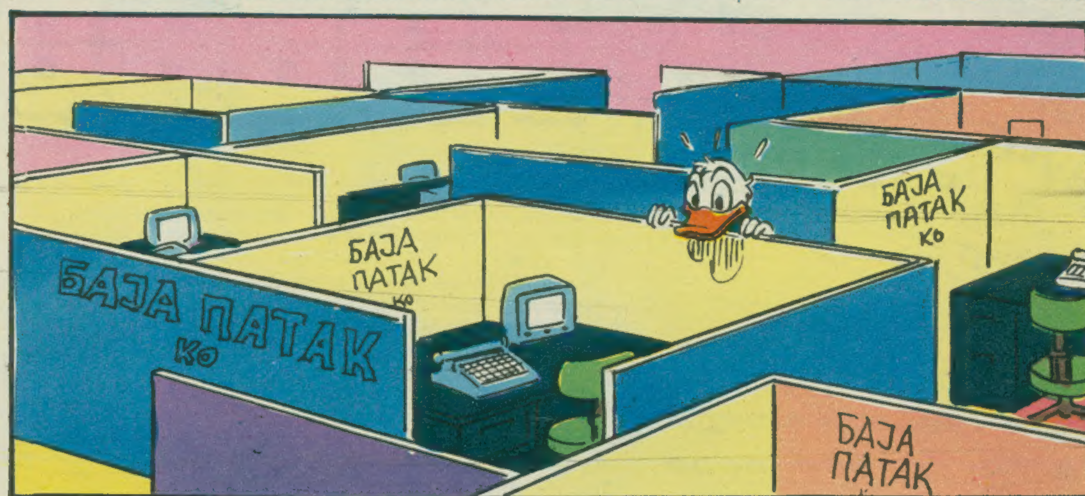
●●● у јапанском граду Јокохами изгласан је закон којим се забрањује изградња нових облакодера ако постоји опасност да суседним вртовима дневно одузимају најмање четири часа сунца. На захтев грађана, сличан закон донет је и у Токију.

Илустровао Димитрије Костић

WALT DISNEY

ПАЈА ПАТАК

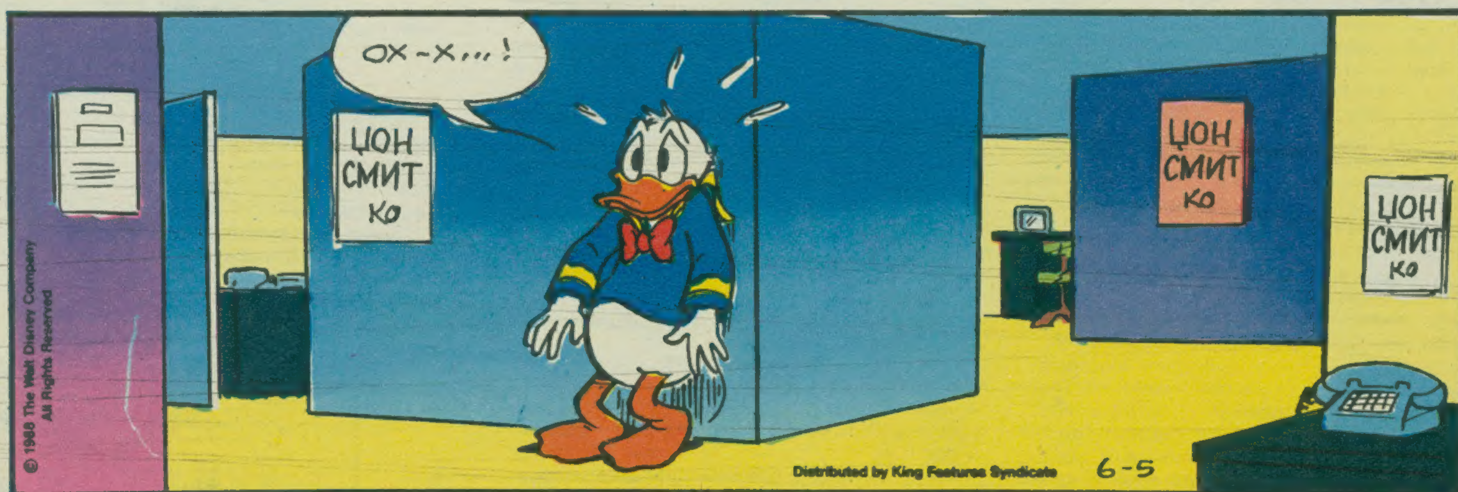

ДАНАС ПРИЧАЈУ ОНИ КОЈИ СУ ЈУЧЕ РАДИЛИ У „ЗАБАВНИКУ”

ЗАБАВА + ПО

Идеја о оснивању листа „за старе и младе” родила се пре педесет година – поред једног обичног умиваоника

Ствар је, најблаже речено, изазвала чуђење многобројног читалаштва уваженог дневника „Политике”. Пред новогодишње празнике, 31. децембра 1938, на 7. страни појавио се конкурс: „Позивамо вас да нађете име за нови Политикин забавни лист с романима, причама и стриповима.” Да народ то не би сматрао још једном од многих својих дангуба, следило је обећање да ће се „за тај труд разделити добитницима конкурса 20.000 динара у новцу и 15.000 у једногодишњим претплатама за нови лист”.

Сразмерно угледу какав је тада имала „Политика”, на конкурс је стигло 34.998 купона. Разуме се, предлога је било свакојаких, али је неприкосновено победио онај да се нови лист зове – „Политикин Забавник”. Готово једна петина, прецизније 18 одсто учесника конкурса, било је једногласно. Жребом је одлучено да прва награда у износу од 5.000 динара припадне Антонији Савић, деветогодишњој ученици из Новог Сада.

Тако се, ето, збила историја, бар она која се тиче журнализма у нас. Догодио се „Политикин Забавник”, 28. фебруара 1939.

Ђока Стрип против тајног агента „X – 9”

Немогуће је са сигурношћу утврдити колико је људи на разне начине сарађивало у „Политикином Забавнику” у минулих педесет година. Хиљаде и хиљаде текстова је непотписано, илустрација такође, да не говоримо о безброј других разноврсних прилога. Али, испод њих појављивала су се у ових 1926 бројева и имена познатих писаца, научника, новинара, сликара, спортиста... Наравно, стране „Забавника” увек су биле, и јесу, отворене и за занимљиве прилоге његових читалаца.

Владислав Рибникар, предратни и поратни директор „Политике”, новинари и писци **Душан Дуда Тимотијевић, Мића Димитријевић, Радоје Јоксимовић, Марко Кабиљо** – само су неки од новинарских стожера „Политике” из времена кад се родио њен „Забавник”. Већ од првог броја редован сарадник „Забавника” је и позната глумица **Љубинка Бобић**, чувена по улози „госпође министарке”, и то као писац текста за стрип „Риста спортиста” заједно с **Мићом Марковићем.**

Да би тек рођени „Забавник” чврсто стао на ноге, свакодневно су својим саветима, идејама и запажањима помагали и један **Пјер Крижанић, Милан Мима Techдинац, Владимир Жедрински, Димитрије Диша Стефановић...**

Готово сви они који су осмислили и остварили један такав и тада тако нов и свеж лист као што је „Политикин Забавник” нису, на жалост, доживели његов раст и, ево, педесет година пријатељевања с милионима читалаца разних узраста и генерација. Један од ретких сарадника у првом броју од давног 28. фебруара 1939. поново је, након пола века, на страницама листа који је обогатио његов живот, упутивши га током који није слутио ни он сам.

Ђорђе Лобачев, или за познанике и пријатеље кратко – Ђока Стрип. Ето, то чудо у сличицама није саставни део само Ђорђевог животописа већ, у неку руку, и имена.

Како сам каже, Ђорђе црта откад зна за себе.

У гимназији је за зидне новине цртао ђачке згоде, и то у виду стрипа, али без данас уобичајених „балона”. Цртао је и на факултету. Доцније се бавио цртањем реклама и то је такође личило на стрип.

Лобачев црта рекламу за тада познати Кушаковићев калодонт. Тај минијатурни стрип, свега један „каиш”, објављује „Политика” 1934. и 1935. године. Подсетимо се да се у то време, тачније 20. јануара 1935, у „Политици” први пут појављује – Мики Маус. Симпатични миш напречац осваја читаоце, чак и оне интелектуалце који су дотад сматрали да је стрип далеко од праве уметности.

Међутим, кад се, такође у „Политици”, појавио „Тајни агент X–9”, први стрип знаменитог Алекса Рејмонда, читалачка неверица према такозваном озбиљном стрипу коначно је разбијена. Рејмондом је одушевљен и Ђорђе Лобачев и чини му се да је криминалистичка прича у стрипу подручје где и сам може да се изрази. Са школским другом Вадимом Курганским, писцем, смишља и црта стрип „Крваво наследство”, на неки начин копију америчких детективских романа. Али, Ђорђе жели да створи прави домаћи стрип према вредном и свима познатом књижевном делу. Годинама се одушевљавао романом „Хајдук Станко” Јанка Веселиновића, који је врло погодан да се преточи у стрип. Али, сада и сценарио и цртеж ради сам.

Кад је „Хајдук Станко” био сав исцртан оловком и допола тушем, са стрипом под мишком одлази уреднику „Политике” Дуди Тимотијевићу, искусном новинару који је знао седам језика.

Ђорђе Лобачев наставља:

– Никад нећу заборавити како ме примио тај изузетни човек... Дуда је одмах показао мој стрип Владиславу Рибникару и песнику Мими Techинцу. Они нису крили задовољство: зашто да штампамо стране стрипове, кад, ево, имамо домаће, и то врло успеле. Тако је 1936. мој живот пошао другим путем. До тада сам животарио цртајући рекламе, а сад сам одједном добио огромне паре: за „Хајдук Станка” добијао сам од „Политике” чак 100 динара по наставку, месечно, дакле, 3000 динара! Неколико месеци касније чувени Диша Стефановић, умни „Политикин” „министар финансија”, понудио ми је да пређем у ту угледну кућу на стално запослење као илустратор и цртач стрипова. Требало ми је дуго да схватим да сам члан једне „Политике” чије је име отварало сва врата...

Кућа, односно редакција „Политике”, имала је пре пола века неупоредиво мање људи него данас. На гласу је био „Политикин” клуб где су се окупљали не само новинари и графичари, него и најпознатији писци и уметници тога доба. Али, уредници и новинари свакодневно су ћаскали у цртачком одељењу с Пјером, Жедринским, Лобачевим...

Генијални мајстор Кришка

– Ми смо седели на другом спрату старе зграде „Политике” – живо се сећа Ђорђе. – Ту се налазило и фото-одељење. У то време, пре тачно педесет година, сви новинари и уредници преламали су стране, па и сам Владислав Рибникар. У нашем одељењу налазио се умиваоник и новинари би ту долазили да оперу руке од штампарске боје. И захваљујући донекле и том умиваонику настао је – „Политикин Забавник”. Наиме, ту бисмо често седели, пили кафу, и наравно, причали о новинама. Гледајући како цртам или исписујем слова, а знајући да стрипове у „Политици” читају и деца и одрасли, оштроумном Дуди Тимотијевићу је једног дана, у јесен 1938, синула замисао да „Политика” покрене дечији лист, испуњен занимљивостима, узбудљивим причама и, наравно, стриповима. Предлог је одмах прихваћен – почео је да се уобличава нови лист.

„Драгоценном Забавнику” За успомену на сусрет '88. Чика Ђорђе Лобачев

Ђорђе увиђа повољну могућност да најзад оствари оно што жели годинама: да направи стрип по мотивима наших народних бајки. Одабире причу о Баш-Челику, сам прави сценарио држећи се строго фабуле и црта.

Читаоци су оберучке прихватили и „Забавник” и „Баш-Челик”. За кратко време нови лист постаје прави мљеник и „Политике” и њених читалаца. Ђорђе ускоро црта стрип „Чардак ни на небу ни на земљи” а затим „Девет лабудова”. Већ са та два пионирска стрипа он на широка врата улази у историју наше приче у цртаним сличицама. Али, „Забавник” још нема сталну редакцију. О њему брину сви. Као в.д. одговорног уредника потписан је Мирослав Дим. Стевановић.

– Управо кад је требало да покрене „Забавник”, „Политика” је из Немачке набавила нову, тада најмодернију штампарску машину – прича Ђорђе Лобачев. – Дошао је и немачки инжењер да монтира машину и „Политикине” графичаре обучи за рад на њој. Кад је чуо да желе да нови лист штампају у две боје, он се готово наљутио, тврдећи да је то на овој машини – немогуће. Само што је Немац отишао, после се прихватио искусни „Политикин” графички радник **Игњат Кришка.** Да, то је онај Кришка који је у априлу 1941. године, кад је бомбардована и „Политика”, пронашао у рушевинама месингано заглавље вољеног листа, сакрио га и сачувао до ослобођења. Игњат се, дакле, досетио једноставног и оригиналног решења: на, рецимо, дванаест цилиндара за штампање нанесе се црна, а на других дванаест црвена боја, пази се да се оне подударају у делић милиметра и – ето двобојног „Забавника”! Тако је и било.

УКА =

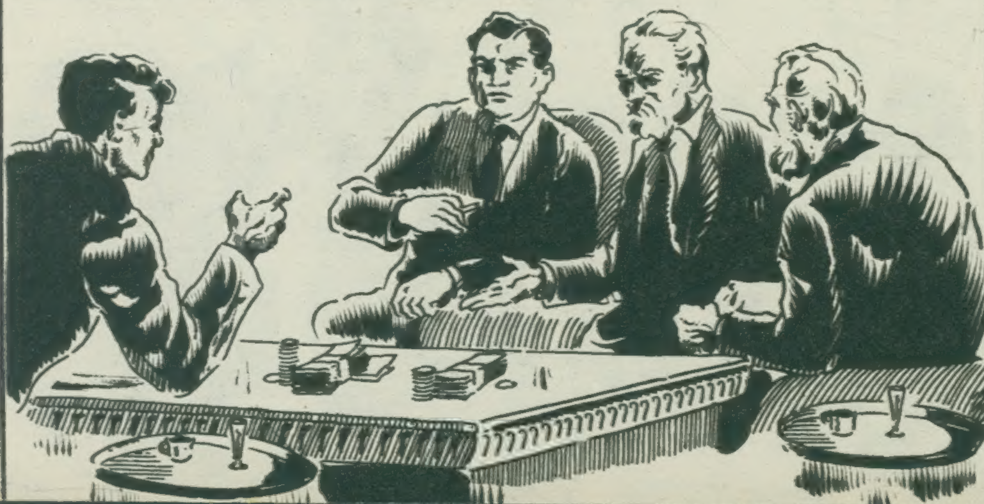
ЛОБАЧЕВ '88.

ЦЕНЗУРИСАНИ РЕВОЛВЕР

Поштовани читаоци данашњег „Забавника"! Можете ли да замислите време кад на страницама нашег листа није смео да се појави – обичан револвер? Погледајте ову илустрацију из броја 17 од 26. априла 1952. Шта недостаје у руци овог човека лево?

Од првог послератног броја који је, дакле, угледао светлост дана у суботу, 5. јануара 1952, „Забавник" у наставцима објављује роман „Злато" Џека Лондона. У једном тренутку извесни Дејлајт „нагло спусти руку у џеп и извуче велики аутоматски револвер". Илустратор Васа Татарски, сарадник „Забавника", верно је нацртао сцену, цртеж је клиширан, страна преломљена и убрзо је требало да иде у штампу. Међутим...

– Богдан Поповић, тадашњи уредник „Забавника" чије је гесло било „Ништа не пиши док не провериш", однео је ту страну на „преглед" Столету Стојиљковићу, одговорном уреднику – сећа се Кринка Виторовић. – Чим је угледао револвер, Столе се обезнанио: „Бриши револвер! Сместа!" Шта се могло? Уредникова се не пориче, па је Мирослав Стевановић, неколико година технички уредник листа, с готовог клишеа изгребао непожељни револвер који би, наводно, могао лоше да делује на читаоце, поготово млађе. Тако је на цртежу остала празна рука...

КАЖИ МИ, КАЖИ, КАКО ДА ТЕ ЗОВЕМ

МОЈЕ КУМЧЕ ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Не дође ниједна Нова година а да у мноштву честитки које стигну у нашу редакцију не буде и једна с печатом Новог Сада и потписом Антоније Савић-Кочиш. Да подсетимо: Антонија је пре педесет година, на великом конкурсу „Политике", дала име њеном новом листу – ПОЛИТИКИНОМ ЗАБАВНИКУ. За то је награђена са 5.000 динара, у оно време великим новцем, од чега су јој родитељи купили ципелице по њеној жељи, слаткишима је богато почастила другарице и другове, а један део поклонила фонду за незбринуту децу. Породица Савић намеравала је да од преосталих пара купи земљиште и сагради кућу, али све је омео рат.

– Иако је од тада прошло, ево, пола века – каже данас наша кума – иако имам десетогодишњу унуку, свега се сећам као да је било прошле године. Када је тог јануарског дана 1939. године у нашу кућу у Дударској улици број 24 ушао млади „Политикин" новинар и саопштио ми да сам ја добила прву награду, била сам збуњена и – пресрећна. Јесте, обрадовао ме толики новац, али сам се исто толико радовала што ћу ускоро у једном листу наћи на окупу Шиљу и Белку, Микија и Пају, узбудљиве пустоловне романе. Од првог броја до, ево, овог свечаног, „Забавник" је не стални гост, већ члан моје породице. Сећам се да сам родитељима предлагала да целу награду поклонимо деци без родитеља. Ето, можда је на ту моју жељу утицала племенитост Дизнијевих ликова: бити пријатељ, помоћи онима који су у невољи.

Кад је избио рат, Савићи се из Дударске 24 селе у Требиње, а затим у Београд, у Цетињску 3. Станују само десетак метара од бомбама полуразрушене зграде „Политике".

Srećna Nova godina!
Puno uspeha i nadu za bolje sutra svim saradnicima
„Politikinog Zabavnika"
od sveg srca želi
„kuma"
Antonija Savić - Kočiš

– С тугом сам гледала опустошену „Политику" и мислила о фашистичкој гадости – прича Антонија. – Међу рушевинама Београда у време кад је и комад хлеба био велико богатство и кад се гледало како спасти голи живот, ја сам опет, са сузама у очима, мислила на Шиљу, Пају, Микија, на моје маце које су остале у Новом Саду...

Кад је рат прошао, Антонија се с родитељима вратила у породичну кућу. Педесетих година, у време веома тешко за нашу земљу, удала се за Мишу Кочиша. Наравно, и он је постао читалац „Забавника" који се ускоро, на велику Антонијину радост, опет појавио. Уз њега је одрастао и њихов син, данас већ зрео човек...

– Лепо је некоме бити кума, али имати ту срећу и задовољство да се кумује неком као што је „Забавник" није обично кумство. Па још кад доживиш да ти кумче слави педесети рођендан!

И. П.

Наду Дорошки смо, сасвим случајно, сместили у ту прву „Забавникову" редакцију. Уобичајена штампарска грешка у преписивању старих бројева увек младог листа помогла нам је, међутим, да у разговору са некадашњом важном дамом Политике превренемо странице људског памћења. Оне које је време умногоме избрисало и за које је мало живих сведока. Дакле, прича Нада Дорошки:

– Често не могу, или не смем, да признам себи да је толико времена прошло. Много за људски век. Многих нема. Моје сведочење је сасвим са стране. У то време, тачније од 1937, била сам „Политикин" стипендиста у Прагу и кад сам се вратила „Забавник" тек што је кренуо. Редакција, прецизније цртачка соба, налазила се на дну ходника који је водио према прелому, а ми смо сви одлазили да прелијемо своје текстове. Као графичар, ја сам помагала у настајању неких наслова, помагала колико су ми знање и други допуштали...

Влада Кон Горила и Миша Кенгур

Мало-мало па Нада Дорошки застане гласно изражавајући неверицу да томе има толико година:

– Памтим, ако је поуздати се у памћење старо пола века, да су стрипским јунацима давана имена наших колега. Морали смо те јунаке издалека да прилагодимо нама несвиклим да стрип рачунамо у једну озбиљну ствар. У то време у „Политици" је радио и Владимир Дедијер. Крупан, силан, за незнанце страх и трепет. Е, онда ми један стрипски лик назовемо Влада Кон Горила. Миша Стефановић, син чувеног Дише Стефановића, бавио се графичким обликовањем листа, а пошто је био прилично неспретан, падне одлука да једног стрипског јунака назовемо Миша Кенгур... Наравно, није у том било ничега злочестог. Јер, онда је – то вам сведочим из прве руке – било боље радити у „Политици" него бити министар, рецимо, шумарства. Много су се онда поштовали новинари, посебно „Политикини"...

На жалост, узлет „Забавника", радост људи који су га правили и задовољство све верниjих читалаца нису дуго трајали. У пролеће 1941, кад је овај лист достигао за то време врло висок тираж од 41.000 примерака, рат је сасекао раст тог веселог, свима драгог дечака. Последњи број предратног „Политикиног Забавника" изишао је 4. априла 1941.

У време рата „Забавник", попут своје велике мајке „Политике", не излази. Тада су кришом, у тамним подрумима, у преосталим бројевима „Забавника", дечаци у Хромом Даби препознавали Хитлера, а себе поистовећивали с мишом Микијем који ће, разуме се, на крају надмудрити глупавог силника.

Све до 1952. неће излазити „Забавник". Од 1944. до 1952, у време од слободе до забаве, морамо да сместимо врло важне ствари као што је пребројавање мртвих, видање рана... Додајте томе обичај да се уместо љубавних писама чешће исписују изјаве оданости, кречом по зидовима, да леци замењују новине а билтени часописе. Треба схватити да су сви били гласнији од забаве...

„ЗАБАВНИКОВ" ПОКЛОН ЧИТАОЦИМА

ТРИНАЕСТ РЕПРИНТА – ЗБОГ МИКИЈА

„Забавник" слави пола века од свог појављивања. Јубилеј не би био јубилеј када он не би изненадио и обрадовао своје читаоце. Овога пута „Забавник" поклања нови свежањ старих бројева: репринте првих ТРИНАЕСТ „Забавника" који су излазили од 28. фебруара до 11. априла 1939. године. Значи, читаоци ће од идућег броја поново моћи да уживају у ПРВОМ броју „Забавника", али и да прате разне стрипове и романе у наставцима. А у „Забавнику" су се тада појављивала многа славна имена: Едгар Алан По, Х. Џ. Велс и Марк Твен само су нека од њих!

Зашто смо одабрали баш 13 бројева? Одговор је једноставан. Нисмо сујеверни, јер „Забавник" то никако не би могао да буде, него смо желели да обрадујемо читаоце КОМПЛЕТНИМ стрипом „Мики храбри кројач" који је почео да излази у првом, а завршио се у тринаестом броју „Забавника". Мики је и данас ту, готово заштитни знак нашег листа и љубимац старих и младих. Препознаћете и друге чувене Дизнијеве ликове и уживати у увек занимљивим и, упркос годинама, свежим доживљајима Паје и сестрића, Шиље, Попаја и Пере Ждере. Појављује се и слонче Дамбо који се тада звао – Ћира! Ту су и авантуристички стрипови: Џим из Џунгле, Мали Џони, Усамљени јахач и... да не откријемо баш све, јер ове стрипове неће моћи да испусте из руку ни они који иначе не воле ту врсту „литературе".

Ето, драги читаоци, верујемо да ће се овом поклону обрадовати и колекционари и сви други. Први, који, верујемо, већ имају укоричене наше репринте из „Забавниковог" другог почетка 1952. године, нека припреме нову, велику фасциклу. А после, биће још изненађења, јер цела ова година је „Забавников" јубилеј!

Редакција „Политикиног Забавника" 1967, на петнаестогодишњицу послератног излажења: Милош Томић, Миодраг Петканић, Ратомир Руварац, Војислав Стаменовић, Вјекослав Шотаревић (стоје), Станислава Миливојевић, КРИНКА ВИТОРОВИЋ, Богдан Поповић, Татјана Сигунов и Верица Смиљанић.

Строго пов.

Владислав Рибникар је кумовао и поновном покретању „Забавника" – 5. јануара 1952. На челу прве послератне редакције био је уредник **Коста Степановић**, помоћник му је био **Богдан Поповић**, касније и сам уредник. Сарадници су били **Кринка Виторовић** и **Павле Токин**, лектор је био **Станислав Павићевић**.

Павле Токин, дугогодишњи сарадник и уредник „Политике", не воли да га неко цитира. Дуго је, вели, он друге цитирао. Његово сведочење је, бар што се овог јубилеја „Забавника" тиче, и те како драгоцено те преузимамо ризик да га, препричавајући, злоупотребимо.

Поновно покретање „Забавника" било је, безмало, подведено под оно строго пов. Углавном, како је то у новинама уобичајено, да га конкуренција не би претекла. Могући сарадници позивани су на разговор а да заправо нису ни знали због чега. О томе сведочи и **Станислав Павићевић**, касније дугогодишњи уредник у „Илустрованој Политици".

– У кући се причало, онако на уво, да се припрема поновно покретање „Забавника". Позову мене на четврти спрат у Цетињску улицу, а тамо седе Павле Токин и још неколицина. Ћуте. Ја не питам, јер тада се знало: одговараш само кад те старији питају. Испричамо се ми навелико, али мени и даље није јасно зашто су ме звали. Тек после недељу дана добијем решење да као лектор радим у „Забавнику"... У то време једна од првих обавеза у „Забавнику" била је – беспрекоран, чист језик.

Муке новопокренутог „Забавника" кренуле су, може се рећи, од почетка. Редакција је добила две празне собе и ваљало је умолити столаре да по „Политици" нађу одбачене столове и столице и прилагоде их, како знају и умеју, потребама ново-старог листа. Било је муке и око стрипова, важног штива у „Забавнику". Није било ни стране штампе па је обавеза новинара била да цуњају по страним читаоницама не би ли нешто измолили. Наравно, у то време није било баш упутно залазити тамо где се окупљају „буржуји" и „они који су наклоњени империјалистичком погледу на свет".

Кринка Виторовић је постала члан „Забавникове" редакције већ после седмог броја. И одмах је добила одговорно, тешко, али и захвално редакцијско задужење – целовиту бригу о стриповима.

– Данас, кад разноврсне стрипове срећемо на сваком кораку и гледамо на њих као на уобичајену појаву, млађи, сигурно, тешко могу да схвате како је то изгледало далеке 1952. и не само те године – прича Кринка. – Наше друштво пролазило је кроз нарочито време свог развоја, кад се на многе, сада сасвим обичне ствари, гледало другим очима, као на мање вредне, непотребне, а по неким мишљењима чак опасне појаве. Једна од њих био је и стрип – оличење безвредне литературе, како се тада сматрало. Те приче у сликама биле су као окужене и за њих су дуго постојала разна, врло густа и врло моћна сита, поготово за један тако, у сваком смислу, чистунски лист као што је „Политикин Забавник".

Наравно, дуго је у новом, ратном „Забавнику" био главни – Волт Дизни. Чак и најокорелији противници стрипова гледали су на његове симпатичне, незлобиве и бајковите јунаке с благонаклоношћу, што је још један доказ чаролије овог мага приче у сличицама. И један Бранко Ћопић изјавио је пре десет година, специјално за „Забавник", да му је Дизни „годинама био дражи од рођеног тече"!

За четврт века рада у „Забавнику" нико осим Кринке Виторовић није превео ни један једини балон у Дизнијевим стриповима, затим таблама Хогара, Таличног Тома, Црне Браде, Изногуда... Сама је, како каже, волела и воли хуман стрип без насиља, правдољубив и – смешан! А од личности, најдражи јој је Шиља.

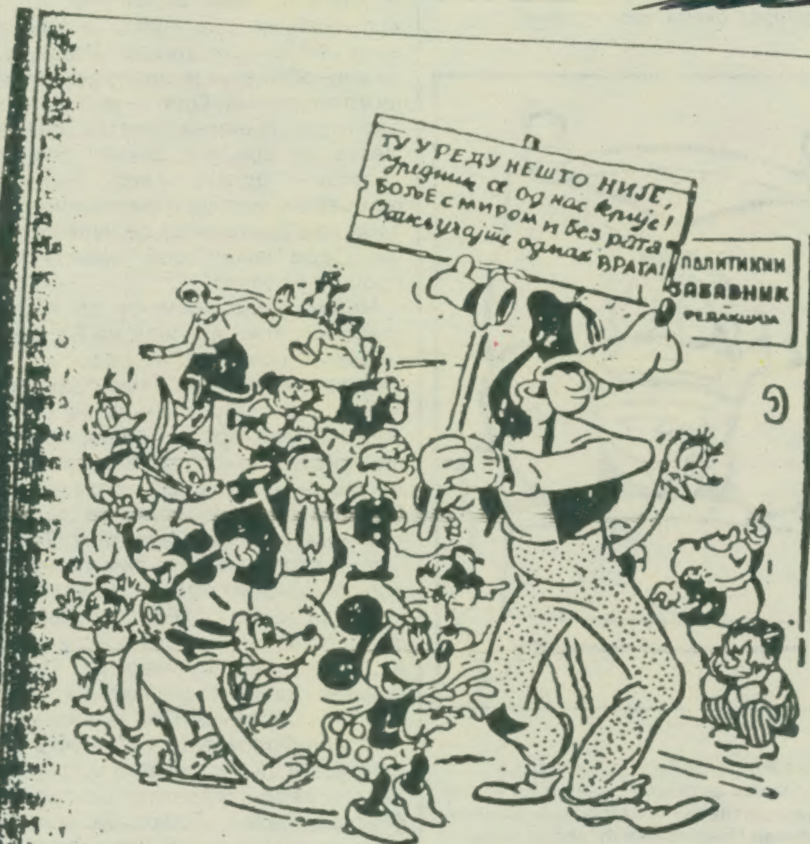
Генерације читалаца „Забавника", љубитељи стрипова и ван његових страна и гледаоци цртаних филмова знају Мазу и Луњу, стрица Бају и деда Стају, Цаканог Цају и стрица Мргуда из стрипа о Микију Маусу само под тим именима. Сви они, међутим, у својој правој постојбини имају сасвим друга имена. Ова, с којима су постали верни пратиоци толиких детињстава, добила су од Кринке Виторовић. С колегом Павлом Токином, чланом прве послератне редакције, кумовала је и Пајиној Пати која је код нас пре рата била непозната.

Зидне новине од грешака

– Сигурно ниједне новине у нашој земљи нису имале тако калиграфски исцртане наслове и исто тако исписане стрипове као „Забавник" –

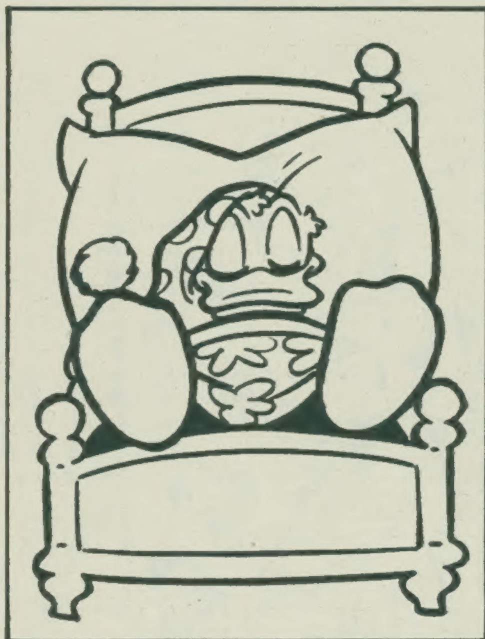

Овако се рекламирао „Забавник" 1939. године

наставља сећање Кринка Виторовић. – Заслуга за ту лепоту несумњиво припада вештој руци и машти Миодрага Петканића, нашег дугогодишњег, истинског мајстора слова. Петканић је исписивао и разне дипломе и документа за највише установе и органе у држави. Захваљујући том умећу, стигао му је једног дана позив из Маршалата да пређе тамо на рад, наравно за много већу плату него што је имао у „Забавнику". Међутим, наш Миодраг је љубазно одбио понуду и до краја радног века остао у свом „Забавнику"...

Није овај лист био вољен и поштован само због лепо исписаних слова, већ и због чистог, здравог и једноставног језика у својим текстовима и стриповима. (И данас, у време све већег утицаја лошег и неразумљивог стила и на страницама новина, „Забавник" се труди да се одбрани од те болести. То је, донекле, наставак оног што су пре рата увели његови тадашњи уредници и сарадници, а касније следила два прва поратна уредника – Коста Степановић и Богдан Поповић – обојица познати као жестоки борци за јасан и исправан језик)

– Грешке, било које врсте, а нарочито оне језичке, једноставно нису смеле да се понове – прича Кринка. – Кад би нам, ипак, промакла нека језичка рогобатност, страни израз или слично, Коста би нас постројио као ђаке и одржао праву лекцију! Богдан је, опет, имао други метод: све пропусте, језичке или стилске неуглађености, подвлачио је црвеном оловком, исецао из „Забавника" и лепио на зид, да свима стално буде пред очима, као опомена.

Први дан 1968. за „Забавник" је такође историјски: лист мења формат и почиње да излази у боји. Тадашњи главни и одговорни уредник, искусни новинар **Никола Лекић,** уводи значајну новину: стрипски додатак у средини листа. Уредници су (колико год то новинари избегавали да потврде) ударали печат листу. Уосталом, њихова је била (и јесте) увек последња. **Стојиљко Стојиљковић** је био први главни уредник, после њега **Никола Лекић, Живорад Стојановић, Раде Шошкић, Влада Булатовић Виб,** и данас – **Дарко Рибникар.**

О свакоме би могла да се напише репортажа јер су, без сумње, сваки на свој начин, и у оквиру својих моћи, допринели да „Забавник" буде „Забавник".

Читаоци, верујемо, неће замерити што се овим поводом много пише о нечем што се тиче само Редакције. И сећања тзв. непосредних произвођача део су историје, а „Забавник" је, не претерујемо, у овим нашим просторима постао историја. Или, бар, заслужује да то буде.

Забележили:
Иван Лончар
Петар Милатовић

ЗВЕЗДЕ К

ШТА СЕ ЗБИЛО СА КОСМОНАУТКИЊАМА КОЈЕ НИСУ ОДЛЕТЕЛЕ У КОСМОС

Валентина Терјешкова одлетела је са космодрома Бајконур у легенду као прва жена која је стигла у космос. Њене четири колегинице – такође спремне за историју – остале су на Земљи

● ● ●

Две девојке у оранж скафандрима стајале су пред космичким бродом једва приметно дрхтећи од узбуђења. Затим је једна од њих, Валентина Терјешкова, закорачила напред и лифт је однео према врху сребрнасте цигаре. Друга се вратила у аутобус који је одвео на осматрачницу космодрома. Одатле је видела како се распупио железни цветак са стартног места, из средине сукнуо сноп огња и „Васток–6" одлетео у небо. Без ње... Кроз грмљавину мотора и сметње на радио-везама над Земљом су се чуле свечане речи: „Овде Чајка! Овде Чајка! Полетање је прошло одлично".

Четири колегинице су се залепиле за стереоскопске догледе на Бајконуру, помешаних осећања. И радосне и тужне. Ракета је носила не само прву жену космонаута у свету, са њом је одлетело и њихово маштарење, слава коју су прижељкивале. Много година касније, кад је време учинило своје, четири жене које су биле на полигону спремне да у сваком тренутку замене Валентину Терјешкову мирно размишљају о тим тренуцима, задовољне неким својим звездама.

Кад је 16. јуна 1963. стартовао „Васток 6", на полигону су остале: Ирина Соловјева, Валентина Пономарјева, Татјана Кузњецева (данас Пицхелаури) и Жана Еркина удата Сергејчик. Ово је њихова прича:

Ирина Соловјева: – *Одабир девојака – кандидата за космонауте вршен је углавном у аеро-клубовима централне зоне: Москва, Рјазањ, Горкиј, Јарослављ... Истина, ја сам била из Свердловска са завршеним Уралским политехничким факултетом. Међутим, тада сам већ била члан падобранске државне репрезентације и, као и Тања, држала неколико светских рекорда.*

Татјана Пицхелаури: – *Сећам се, у лето 1961. на авио-митингу у Тушини прострујао је шапат да траже жене за одред космонаута. Стварно, нико ништа није знао. После неколико месеци начелник аеро-клуба рекао ми је да је то најстрожа тајна. Нисам чак смела да кажем ни Ирини, ни она мени. Среле смо се тек у болници, на лекарском прегледу.*

Жана Сергејчик: – *А ја сам поднела молбу у Рјазанском аеро-клубу, где сам студирала педагогију. Ниједног тренутка нисам посумњала да ће ме изабрати у одред космонауткиња. Обожавала сам падобранство.*

Валентина Пономарјева: – *Ја сам завршила Московски авијатичарски институт и радила у Одељењу примењене математике Академије наука. Узгајала сам синчића и летела на спортским авионима. Када ме је један од сарадника питао: „Хоћеш ли да полетиш у космос", мислила сам да се шали па сам тако и одговорила: „Наравно да хоћу!" Показало се да се колега није шалио. Дванаестог априла 1962, на прву годишњицу Гагариновог лета, допутовала сам у Центар за обуку космонаута.*

Стотине девојака поднело је молбу за пријем у одред космонауткиња. Било је потребно само пет. Поред њих четири примљена је, разуме се, и Валентина Терјешкова, текстилна радница која је, после, постала прва жена космонаут. О њој се

Еди Ендо, врло

ИДЕАЛНИ

Дише, пишки и (по потреби) повраћа. На њему се будући анестезиолози уче да што мање греше.

...ДО СУДБИНЕ

зна безмало све, а о даљој судбини њених другарица готово ништа. Следи њихова прича, у деловима.

Татјана Пицхелаури: – *Са Сергејем Корољевим, главним инструктором, први пут смо се срели у време његовог разговора са космонаутима Николајевим и Поповичем, пред само полетање. Рекао нам је да нас очекује сложен и тежак, али занимљив посао. Поставио нам је одмах неку врсту ултиматума: „Одлучите да ли ћете се удавати и децу рађати или се припремати за лет?" Удале смо се све, али, што се тиче деце, осам година нисмо прекршиле наредбу Корољева. Чекале смо да нам се машта преточи у стварност.*

Жана Сергејчик: – *Једино сам ја нарушила договор, прво дете родила сам већ 1964. Сада је пилот, а ја бака. И Валентина Пономарјева гаји унука.*

Некадашње кандидаткиње за лет у космос данас су маме и баке, пуковници и научници. Слева надесно: Валентина Пономарјева, Жана Сергејчик, Ирина Соловјева и Татјана Пицхелаури.

Ирина Соловјева: – *Прва група жена космонаута распуштена је 1969. До тада смо све време активно тренирали спремајући се за старт. Био је чак састављен и нарочит програм: понављање у женској варијанти лета Бељајева и Леонова с изласком у космос. У Војној ваздухопловној академији основана је посебна група у коју су ушле Валентина Терјешкова, Татјана и Жана. Ја сам већ имала образовање инжењера и прикључила сам се момцима из првог одреда космонаута. Са њима сам и завршила академију. У свим нашим дипломама пише: „пилот-инжењер-космонаут". Као код Гагарина.*

Татјана Пицхелаури: – *Изучавали смо навигацију, геофизику, конструкцију космичког брода. Тренирали смо у безваздушном простору, у барокомори, у центрифуги. Скакали падобраном у скафандрима и на копно и у воду.*

Ирина Соловјева: – *Ако само једном осетиш да ти је непријатно већ следећег пута на то обраћаш посебну пажњу и врло тешко се ослобађаш тог непријатног осећаја. Нужно је обратно: отклонити страх, занемарити га.*

Жана Сергејчик: – *Све је било прилично компликовано. Али, биле смо младе и занесене. Чак су нам се и колеге дивиле: како то ми, девојке, успевамо да се боримо с таквим оптерећењима.*

Првих пола године девојке, практично, никуда нису излазиле из Центра за обуку. Припреме су биле жестоке. Од девет ујутро до пет после подне изучавала се теорија. Остало време до спавања максимално је коришћено за физичку припрему. Недеља је само на папиру била слободан дан, о њој је одлучивао потпис наставника Григорија Масленинкова. Памте девојке, и с посебним усхићењем причају, да су први пут изишле у град првих дана нове 1963. године. По њих је дошао Јуриј Гагарин и одвео их у робну кућу...

ШТА СЕ ДАЉЕ ЗБИВАЛО?

Татјана Пицхелаури: – *Док смо се ми припремале за лет, време је неосетно пролазило. Свака се надала да ће баш она полетети. Непосредно пре старта одлучено је: Валентина Терјешкова. Њен дублер: Ирина Соловјева. Зато је она 16. јуна стајала поред Терјешкове на стартној позицији...*

Ирина Соловјева: – *Шта сам осетила кад сам остала на Земљи? Усамљеност и бескрајну тугу. Евгениј Карпов, начелник Центра за припрему космонаута, говорио је са мном пред одлазак на Бајконур. Објаснио ми је због чега ја прва не летим. Захвална сам му што је у тим тренуцима нашао времена да ме утеши. А право говорећи, за дублера Терјешкове Државна комисија је одредила нас две: мене и Валентину Пономарјеву.*

Валентина Пономарјева: – *Добро се сећам како је Терјешкова пролетела изнад нас – попут јарке звезде. Ми смо тачно знали када ће она пролетети изнад места старта и отишли смо да гледамо... Сада, ако ноћу подигнеш очи и посматраш десетак минута, обавезно ћеш приметити покретну светлу тачку. Онда је то била права реткост...*

Њих четири нису отишле ка звездама, али су звезде одредиле њихову судбину. Специјалност магистра техничких наука Валентине Пономарјеве – механика космичког лета, стабилизација објеката при извођењу операција спајања у космосу. Ирина Соловјева бави се психолошким припремама космонаута за рад у посебним условима. Татјана Пицхелаури је шеф лабораторије Центра за обуку где припрема екипе за извођење геофизичких експеримената у орбити. Жана Сергејчик је задужена за рад с космонаутима на тренажерима.

П. М.

важан лутак

ПАЦИЈЕНТ

Еди Ендо је савршен пацијент. Никада не кука, не може стварно да умре, незгодно је можда једино то што с времена на време повраћа. Еди је такође гумен од главе до пете. Створио га је др Дејвид Габа, а служи му као механичко заморче чији је задатак да студентима и стажистима анестезиологије током једне вежбе приреди више кризних ситуација и неочекиваних компликација него што ће ови имати прилике да доживе за три године рада са правим пацијентима.

Осим што је лутка од гуме, у свему осталом Еди је тако рећи прави пацијент. Има и пулс и крвни притисак који се посредством низа електронских направа и компјутера очитавају на мониторима у операционој сали. Кад неки стажиста забрља с анестезијом, Еди умире. Пулс падне на нулу, крвни притисак ишчезне. Лутак има два гумена балона уместо плућа, стомак који је нека врста гумене лопте под притиском и само једну руку са сплетом цевчица за интравенозне инјекције. Еди поред тога и дише, пишки и повраћа. Ова последња особина дата му је зато што повраћање представља велику невољу у хирургији. Ствар је у томе што анестезија отупљује рефлексно кашљање код пацијента што, другим речима, значи да је тада могуће да у плућа продру нежељене супстанце. И поред тога, Еди не повраћа често. Треба то чудо после и покупити.

Еди је, једном речју, врло важан лутак. Будући анестезиолози на њему греше до миле воље како те грешке касније не би понављали у пракси. Јер, годишње око две хиљаде Американаца умире или задобије трајна оштећења мозга због грешака приликом давања анестезије. Еди је ту да исправи ову језиву бројку.

М. И.

DIK BROWNE ХОГАР СТРАШНИ

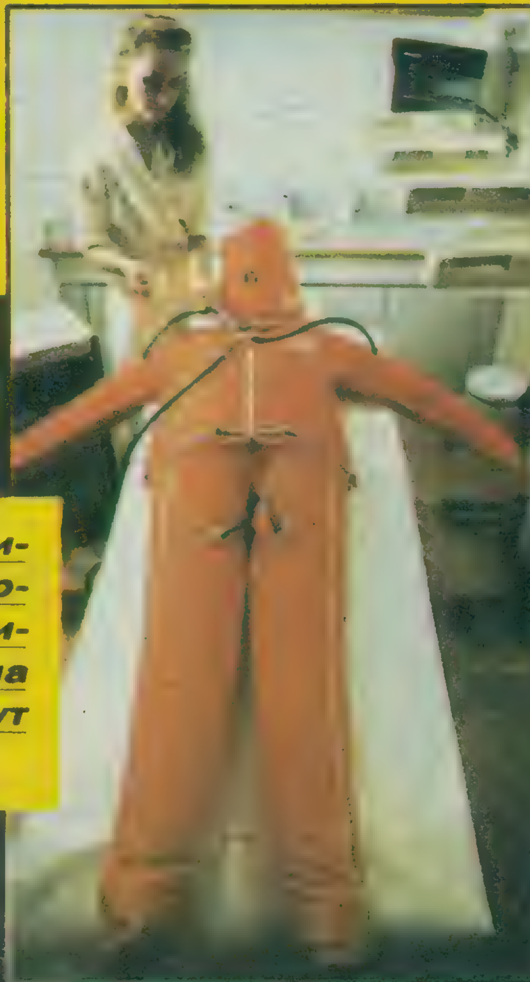
Овако је у фабрици снова

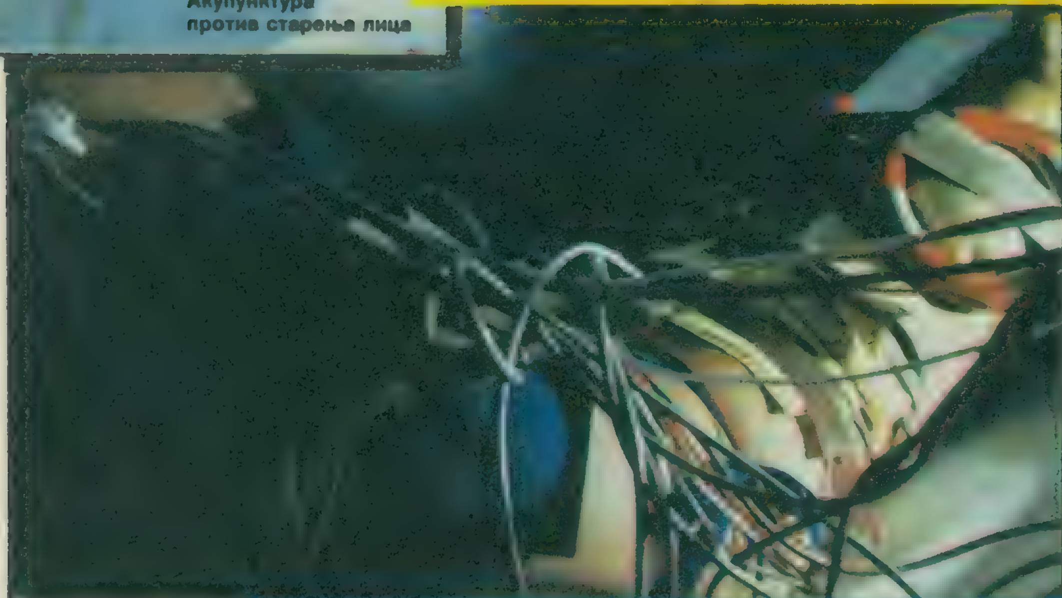
НЕ ПИТАМ ЗА МУКЕ

Да би биле лепе, а избегле хируршки нож, жене (и мушкарци) подвргавају се другим, ништа мање мучним методама науке... Наравно постоји и пут којим се ређе иде

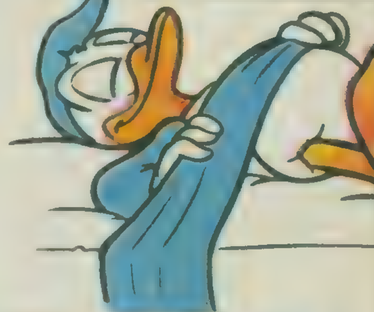

Акупунктура против старења лица

У скафандер се убризгава чист кисеоник

Уз помоћ електричних импулса покреће се сваки мишић

СВЕ ЈЕ ЛЕПО У СВОЈЕ ВРЕМЕ! – говорио је мудри цар Соломон, владар и мислилац по коме је „соломонско решење" као најправедније добило име – човек чијој се памети дивила прелепа краљица од Сабе и обасипала га златом и драгим камењем... Нема, дакле, разлога да му не верујемо. Свака лепота има своје време, а може да буде и вечна. Међутим, кад је реч о опипљивој физичкој лепоти, не можемо да је не вежемо за младост због које толико и настојимо да зауставимо време...

Пошто другог избора нема, човек и у овој прилици у помоћ призива науку – жели да искористи њену стваралачку снагу и бар на неки начин надомести оно што природа није предвидела или није у стању да му да. А на пољу заштите и очувања, па и вештачког стварања лепоте, тренутно предњачи Париз где се сва достигнућа физике и хемије користе за подмлађивање без употребе хируршког ножа. И чине се, кажу, чуда од којих помало хвата страх.

Све у свему, већ се зна да ће основ лепоте у 2000. бити победа над стресом, тим најомраженијим делом сложеног механизма који нас тера у прерану старост. Мисли се на стресове свих врста, од психолошких – нетрпељивост шефа, родитељи који „ништа не схватају", деца која исувише захтевају и слично – до чисто физичких као што је прекомерно излагање сунцу, неумереност у јелу и пићу, претерано узимање лекова, па чак и прекомерна употреба средстава за улепшавање. Превентива је, дакле, најделотворнија терапија, али не може да се примени у свакој ситуацији.

Сеанси подмлађивања претходи програм опуштања (пријатна музика, пријатне мисли, ослобађање мишићне напетости...) да би се затим прешло на такозвану оксигенизацију... Јер, неправилно дисање и премало кретања, као одлике савременог живота, не обезбеђују телу, а нарочито кожи, снабдевање довољним количинама кисеоника, због чега оно прерано и брзо стари.

За ослобађање мишићне напетости брине се данас акупунктура. А пошто одећа спречава природну масажу ваздухом – предност коју је имао неандерталски човек – купање у води кроз коју струји ваздух под притиском нарочито је добродошло...

Верујете ли да све ово заиста користи? Само је Фауст успео да поврати младост, али је то исувише скупо платио. Сећате се... продао је душу ђаволу!

***

„Лепота је видљива, али недостижна и незадржива; не да се ухватити, не може се украсти, нема се за што купити, нити се може од људи отети ни од бога измолити; као привиђење је, нестварно и кратковеко, а драже од свега што је живо, стварно и надохват руке." (На обали – Иво Андрић.)

Д. У.

ПЛЕС КАМЕНЕ

Мистерија из Долине смрти

Још пре пет векова амерички Индијанци приметили су у планинама Сијера Неваде необичну појаву. Стење чија је тежина достизала и 320 килограма остављало је за собом трагове као да су га људи или животиње вукли по равници од испуцалог блата. Индијанци су често стражарили проводећи бесане ноћи не би ли на тренутак угледали непознате људе који покрећу камење. Али, никада никог нису видели. Ујутро би, ипак, приметили да је известан број громада променио место оставивши за собом траг. Није зато никакво чудо што су Индијанци том покретном камењу приписивали мистичне моћи.

Данас, много векова касније, загонетка камења које се креће уздуж и попреко равнице познате као „Плажа тркалиште" још побуђује пажњу и наводи научнике на жестоке расправе: да ли су кључ ове загонетке понуђена научна објашњења или на том месту делују силе које човек не уме да именује и које ће и даље да га збуњују?

Ветар плус лед

„Плажа тркалиште" део је Долине смрти која представља национални споменик. Широка је два километра, дугачка пет, на надморској висини од 1.200 метара. Окружена је брдима са којих посетилац јасно може да види на стотине громада разбацаних по њеној површини. Сви који тамо дођу гаје наду да ће први присуствовати кретању камења по исушеном дну језера насталом током последњег леденог доба на Земљи.

Почетком овог века група студената са Јелског универзитета камповала је у тој области у жељи да разреши тајну камених громада. Нису успели, али Мери Фелтон, студенткиња геологије, поставила је теорију да се камење при снажном ветру креће равницом на танком слоју воде. Одмах су се нашли они који су покушали да оспоре њену хипотезу поставивши само једно питање: „Како је могуће да се на тај начин покрене толика маса?"

И стручњаци и аматери слажу се да се камење не котрља, већ да за собом оставља траг као да га неко гура – и то траг широк колико и оно само. Године 1955. геолог Џорџ Стенли објавио је у „Билтену удружења геолога Америке" да су ветар и лед два главна чиниоца тог кретања. Он тврди да лед који се ноћу често хвата у тој области образује танак прекривач преко целе равнице. Ако у исто време дуне и јак ветар, камење почне да клизи. Али, ни Стенли не одговара на пита-

НИХ ГРОМАДА

Знаменита „Плажа тркалиште" није ништа друго до равница од осушеног блата по којој су разбацане камене громаде. Многе од њих оставиле су за собом змијолик траг на основу кога може да се закључи да су превалиле и по неколико стотина метара. Али, нико до данас није присуствовао овој необичној појави

ње које је постављено Мери Фелтон: „Како огромне громаде успевају да се покрену?" Поред тога, додају неки научници, лед који се ноћу ствара толико је танак да никако не може да буде подлога за клизање чудног камења.

А онда је 1969. почело ново проучавање покретног камења из Долине смрти. Предузео га је др Роберт Шарп из геолошког одељења Калифорнијског институтута за технологију. Његово проучавање „Плаже-тркалишта" потрајало је седам година, а за то време пратио је промене читавог низа чинилаца као што су ветар, вода, лед, ваздух, величина камења, температура и састав тла на дну језера. Шарп је схватио да једино систематским истраживањем можда може да се реши ова тајна.

Три научна (спорна) закључка

Одабрао је двадесет пет комада различите тежине: од камења лакшег од једног килограма до чудовишта званог Велики тата, тешког готово пола тоне. Металним шипкама обележио је њихов положај, како би био сигуран да их нико неће дирати. Уз то, обезбедио је надзор владиних службеника, потом обележио још пет, тако да је на крају посматрао укупно тридесет каменова.

Двадесет осам од тридесет обележених променило је место. Највећа раздаљина коју је неки од њих направио износила је 262 метра. Ова померања нису се, наравно, догађала у једном наврату, већ с прекидима од неколико месеци или година. Један камен померио се одједном читавих 200 метара, то је камен са надимком Ненси који је био лакши од пола килограма.

Шарп је дошао до три закључка:

1. Док се камење кретало, испред њега су се дизале гомилице земље са дна тркалишта. То указује на чињеницу да се камење кретало док је тле било влажно, пошто ове гомилице не би могле да се направе за време суше када је тле тврдо.

2. Највећи број померања забележн је током зиме и то 1968/69. године, 1972/73. и 1973/74. када је било неуобичајено много кише и дувао јак ветар.

3. Шарп је такође израчунао да је потребно тачно 0,6 центиметара воденог талога на површини „Плаже" па да она буде у савршеној равнотежи. Свака прекомерна количина воде довела би до урањања камења у површину долине, а ако би је било мање од 0,6 центиметара, ветар не би био у стању да га покрене. Дува ли ветар при том одређеном брзином, написао је Шарп у поменутом „Билтену" 1976. године, стварају се услови у којима камење заиста може да се креће. „Тајна је у томе да камен захвати игра ветра и воде у правом тренутку" – закључује овај научник.

Тајна остаје тајна

Роберт Шарп тврдио је да је камење у првом тренутку покретао снажан налет ветра, а потом је настављало своје чудно путовање по дну језера захваљујући танком слоју воде и поветарцу. Навео је такође да околна брда усмеравају ветар између небројених врхова и пукотина тако да у долину стиже великом брзином омогућавајући камењу да добије потребно почетно убрзање.

Нису се сви сложили са хипотезама др Шарпа. Пре много векова Индијанци су забележили да се камење кретало чак и када је небо било ведро, а долина сува. Други научници, опет, сматрају да та брзина ветра не може да буде довољна да покрене иоле тежи камен, а затим му омогући да се даље креће.

Једне децембарске ноћи, две године после објављивања чланка др Шарпа, пао је јак мраз. Месец је био високо и јасно се видео на небу без облака после читаве седмице киша и температуре неуобичајено ниске за то доба године. Ујутро је примећено да се неколико громада померило...

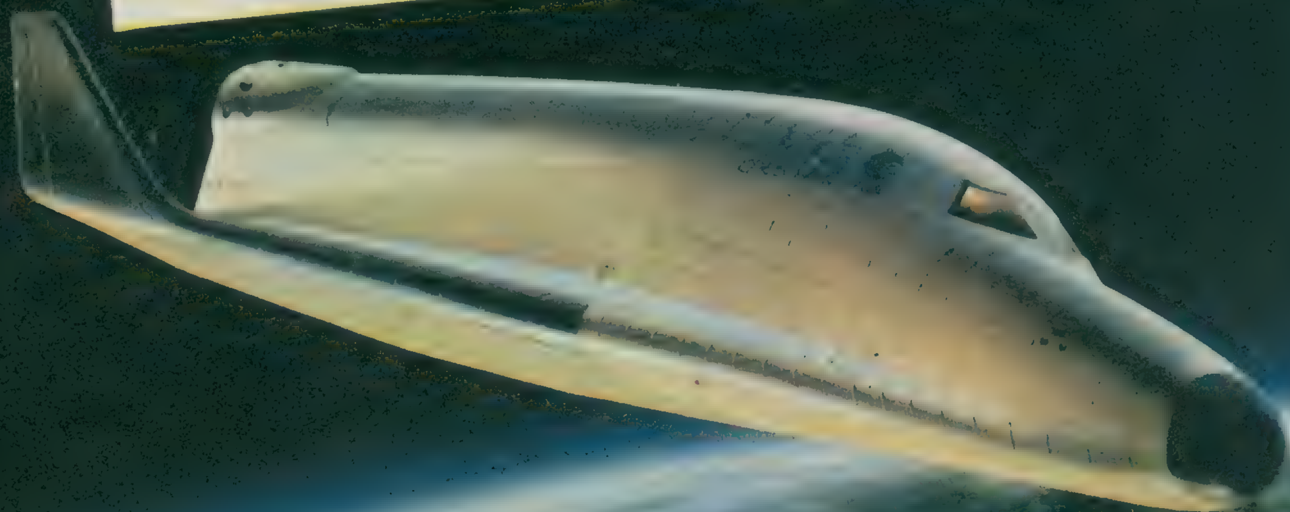
Ако у питању није неки природни феномен, у чему је онда тајна овог чудног камења?

М. Ж.

ЕВРОПСКИ КОЊ ЗА СВЕМИРСКУ ТРКУ

ГЛАСНИК ПРОТИВ ИЗАЗИВАЧА

Ускоро ће се пред „Хермесом", новим космичким трамвајем здружених снага Западне Европе, отворити небеска пространства и тешко надметање са Американцима и Совјетима – у безваздушном простору

Симболични цртеж „Хермеса" изнад Западне Европе: хоће ли се пронаћи 50 милијарди долара до његовог првог лета 1995. године

Хермес је био митолошки гласник богова, а „Хермес" ће бити још један гласник (не)савршене људске технологије у хладним свемирским понорима свуда око мајчице Земље. Тежак задатак стоји пред овим најмањим чедом из породице свемирских „таксија".

Његови претходници – амерички „Спејс шатл" и совјетски „Буран" показали су да ракетоплани (свемирске ракете за више употреба), направљени овоземаљском технологијом, још „замуцкују" пред ћудима моћне гравитације која им не дозвољава да се тако лако отисну у свемир.

Историјски суров спој

Треба ли помињати да је „Шатл" под именом „Изазивач" (енгл. Challenger) 28. фебруара 1986. године експлодирао надомак свемира на висини од 16,5 km у тренутку када су се мотори на његовим „бустер" ракетама из све снаге упињали да савладају тек прву космичку брзину и од „Изазивача" начине вештачки Земљин сателит.

Била је то експлозија снаге тактичке атомске бомбе. Ни у једном тренутку није било спорно да је експлодирао диновски спољашњи резервоар напуњен са 700 тона течног водоника и кисеоника којима се напајају главни мотори летелице. Дакле, пукло је управо оно за шта су стручњаци све време тврдили да може лако да пукне, јер је и 105.000 кубних метара водоника експлодирало пре седамдесетак година приликом слетања чувеног цепелина „Хинденбург" на његовом 38. лету из Немачке за Сједињене Државе. Историја се поновила доказавши да водоник и летење никада нису ишли једно с другим.

За две и по године после те катастрофе, по цени од две и по милијарде долара, извршено је неколико стотина промена на „Шатлу" и његовом погонском делу састављеном од две „бустер" ракете и кобног резервоара који се, узгред буди речено, и даље пуни опасним коктелом водоник-кисеоник. Пре свега, замењени су гумени заптивачи на погонским „бустер" ракетама. Поуздано је утврђено да је један од њих попустио и пропустио пламен који је запалио резервоар, што је довело до експлозије „Изазивача". Поред тога, на самом „Шатлу" ојачан је стајни трап, летачка кабина је опремљена додатним сигурносним уређајима, а чланови посаде одевени су у нова свемирска одела снабдевена падобранима. Па ипак, све то и даље је недовољно да спасе космонауте ако би се опет нешто непредвиђено десило у истој фази лета у којој је био и „Челенџер". Једноставно, у прва два минута лета људи у америчком „Шатлу" у потпуности деле судбину своје летелице – ако страда машина, страдају и они. Тако је технологија, која је очигледно далеко од савршенства, направила суров спој технике и човека који њоме управља.

Међупланетарно „самоубиство"

Ни Совјетски Савез није прошао без сличних главобоља. Још 1986. године ракетоплан „Буран" био је допремљен из монтажне хале на лансирну рампу космодрома Бајконур где је усправљен заједно са ракетом-носачем „Енергија". Међутим, прво свемирско лансирање из-

вршено је, доста траљаво, тек две године касније.

Дан пре планираног полетања нико осим малобројних стручњака није смео да уђе у круг пречника 15 километара око лансирне рампе на којој је био „Буран". Преко 40 стражарских места „покривало" је ту забрањену зону. Старт је био заказан за 29. октобар прошле године, тачно у 6 часова и 23 минута по московском времену. Тај први лет требало је да се обави без посаде, а већ на другом путовању „Бурана" у њему је требало да буде пилот-космонаут Анатолиј Левченко.

Међутим, Левченко је нешто раније изненада умро од тумора на мозгу, а само 51 секунду пре аутоматског лансирања 29. октобра компјутер је открио грешку у процесу лансирања. Према вестима совјетске агенције ТАСС утврђено је да се једна од платформи која служи за евакуацију космонаута није довољно одмакла од космичког дуета „Енергија" – „Буран". После неколико дана први лет совјетског ракетоплана без посаде ипак је успешно обављен. Иначе, о постојању совјетског „Шатла" на Западу се дуго нагађало, јер

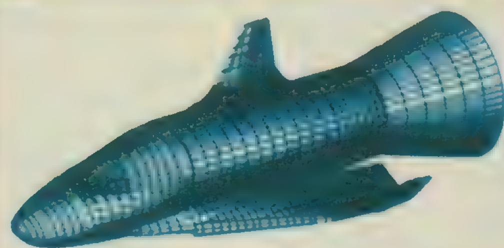
АСТРОНАУТИ У ПЕЛЕНАМА

Иако је освајање свемира прилично несигуран, неизвестан и скуп посао, истини за вољу треба рећи да се тај труд и паре временом враћају мајчици Земљи, али без икаквог учешћа јаке привлачне силе гравитације.

Мало је, рецимо, познато да упијајући слој у дечјим пеленама за једнократну употребу потиче од материјала којима су постављени комбинезони астронаута. Исто тако чувена америчка фирма „Kanga-Roos" производи спортске патике чији је ђон направљен тако да ублажава све ударе и то по узору на обућу коју су користили Нил Армстронг и другови за време посете Месецу пре 20 година. Даље: веома лагане, танке и чврсте фолије прво су коришћене за заштиту делова сателита од свемирске студени, а данас их користе планинарске експедиције које се пењу на Хималаје. Онда: захваљујући лаганим и издржљивим композитним материјалима, без којих не може да се замисли свемирски брод, направљена су и инвалидска колица тешка свега десетак килограма. Затим: жене које не знају које шминка најбоље одговара њиховом лицу могу да се јаве Институту за лепоту „Арден" у Индијанаполису. Козметичари „Ардена" користе технологију мешања колор снимака помоћу рачунара, а тај поступак претходно је разрађен за анализу фотоса Земље начињених из орбите... Поуздани противпожарни уређаји прво су уграђени у свемирске бродове, па тек онда у високе зграде, хотеле, биоскопске и позоришне дворане, школе, болнице...

Ко и даље мисли да су улагања у свемирска истраживања бачена пара нека се сети како су се тигањи тешко рибали после печења јаја или шницли. Данас се свуда у свету користи посуђе за чије се дно, премазано слојем тефлона, не лепи ништа. Остаје само да подсетимо да је тефлонска маса прво служила за заштиту појединих делова сателита.

Због велике орбиталне брзине при уласку у атмосферу доћи ће до усијања спољашње површине „Хермеса": то је критична фаза лета у којој се може догодити да брод сагори као метеор

Статички и динамички прорачун грађе „Хермеса" извршен је уз помоћ рачунара методом коначних елемената, а потом је рачунар анализирао понашање сваког од тих коначних делића у свим фазама лета – уз услов да се ни један од њих не одвоји од целине, јер би то физички значило да се „Хермес" распао у парампарчад.

је од 1986. године СССР извршио 12 пробних летова „Бурана" кроз атмосферу уз помоћ преуређеног совјетског бомбардера „201 М" на чијим је леђима „Буран" допреман у више слојеве атмосфере одакле је сам настављао спуштање. Тиме је симулирана најсложенија и најопаснија фаза лета: улазак у атмосферу и слетање ракетоплана. Осим овог великог „Шатла" Совјети у великој тајности припремају и његову мању верзију, назовимо је „Буранчић", чији се први лет очекује 1990. године. Западни стручњаци недавно су и њега фотографисали за време пробног лета изнад Индијског океана.

Е, тај „Буранчић" би, по својој величини, требало да одговара западноевропском ракетоплану „Хермес" који је, за сада, још на цртаћим таблама. С њим, због тога, нема никаквих невоља са неуспелим лансирањима и летовима. То је тако обично све док лет не почне, а онда настају ситуације које не би смислили ни најмаштовитији песимисти. Ево и примера.

Почетком прошле године „Забавник" је писао о совјетским аутоматским станицама „Фобос 1" и „Фобос 2" које су шест месеци касније полетеле пут Марса, односно његовог сателита Фобос (што на латинском значи – страх). На папиру је све било беспрекорно, а и прва два месеца путовања кроз свемир протекла су по плану.

Амблем Европске Свемирске Агенције (ESA)

Онда је дошла ноћ између 1. и 2. септембра 1988. када је дежурни совјетски оператор унео у компјутер неколико страница уобичајених упутстава за рачунар на сонди „Фобос 2". Компјутер на Земљи кодирао је низове слова и знакова и послао их радио-везом ка антенама на аутоматској станици. Крећући се брзином од 300.000 km/s порука је за неколико минута допрла до удаљене летелице на путу за Марс. Уредно примивши поруку са Земље, станица „Фобос 2" је, на опште запрепашћење, једноставно сама искључила систем за одређивање свог положаја у бесконачном свемиру. Тако је извршила сопствено међупланетарно „самоубиство", нестало је везе са Земљом.

Касније је истрага утврдила да је у поменутом низу ноћних упутстава, која су претходно прошла низ провера, ипак једно (једино) слово било погрешно откуцано. Али, то је било довољно да „глупи" рачунар на „Фобосу 2" схвати то као (несхватљиву) наредбу за прекид везе са Земљом (што би рекли: Скочи у бунар!) И „скочио" је, а једно једино словце коштаће СССР неколико стотина милиона долара. Није познато шта се даље догодило са поменутим оператером на рачунару.

Прича о „Хермесу"

– То никако није минијатурни амерички „Шатл", већ прави свемирски авион – рекао нам је Фредерик д'Алерт, директор француске свемирске агенције CNES, пројекат „Хермес" на прошлогодишњој светској изложби аеро и космонаутике у енглеском градићу Фарнборо.

То је свемирски брод који неће слати сателите у орбиту, јер ће се за то користити самостална ракета „Аријана 4" без пилота. „Хермес" је предвиђен за мисије где је присуство човека неопходно: за превоз људи до и од космичких станица, за сервисирање покварених сателита, као чамац за спасавање астронаута у свемирским катастрофама којих ће сигурно бити како буде растао број летова у орбиту.

Унутрашњост пилотске кабине „Хермеса", само на папиру, представља управо оно што гледамо у научнофантастичним филмовима попут „Ратова звезда". Команде ће се издавати гласом, а монитори-показивачи биће са равним екраном осетљивим на додир, што би требало знатно да поједностави управљање летелицом. С обзиром да „Хермес" треба да полети тек 1995. године, Француска ће, као носилац његовог развоја, ове технологије прво испробати на борбеним авионима „мираж" и на путничким летелицама из производног програма „Airbus".

План западноевропског освајања свемира кошта бар 50 милијарди(!) долара, а толке паре требало би да обезбеде: Француска, Аустрија, Белгија, Данска, Ирска, Италија, Холандија, Норвешка, Немачка, Шпанија, Швајцарска, Шведска и Велика Британија. Канада и Финска, као посматрачи, још нису одлучиле да ли да учествују у пројекту који логично обухвата развој нове ракете-носача „Аријана 5". Она би на свом врху носила „Хермеса" задуженог да опслужује будућу европску орбиталну станицу „Колумбус" и бројне вештачке сателите.

Иако двоструко мањи од америчког „Шатла", „Хермес" ће доспевати до висине од 800 километара о чему Американци са „Шатловима" могу само да сањају. То је важно јер се на тим удаљенијим орбитама налазе најновије генерације телекомуникационих сателита. Величина европског ракетоплана одговара неком савременом ловцу-бомбардеру. Распон крила износи 10, а дужина 16 метара. Товарни простор има запремину свега 18 m³ – премало да се у њега смести покварени вештачки сателит и врати на Земљу ради поправке. Зато је предвиђено да у „Хермес" стану залихе за чак месец и по дана боравка у свемиру како би било довољно времена да се ремонт изврши тамо далеко на лицу места.

Предвиђено је да „Хермес" слети одакле је и полетео на орбитално крстарење, дакле у француску ваздухопловну базу Куроу у Гвајани. За слетање му је потребна бетонска писта дужине 3,5 km, што значи да ће, после преуређења аеродрома у Сурчину, злу не требало, моћи да слеће и у – Београд!

И све тако и томе слично – сасвим довољно да и „Хермесу" пожелимо срећан пут у космос. А срећа ће му заиста бити потребна у истој мери колико и памет његових твораца.

Александар Павић

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ

Док се седећи спуштала низ глечер, Мери-Ен је одједном почела да се преврће све док није, као билијарска лоптица, улетела у пукотину треснувши прво о један, па о други зид

Било је сунчано октобарско послеподне на глечеру Бајрон, два и по километра дугачком леденом „језику" изрешетаном пукотинама, у националном парку Чагеч удаљеном осамдесет осам километара од Енкорица, највећег града Аљаске. Двадесетчетворогодишња Мери-Ен Смит, њен вереник Џоел Кенисон и пријатељи Вирџинија и Чак Ренфро ту су проводили викенд. На глечер су дошли око пола четири по подне.

Мери-Ен је желела да направи неколико снимака са веће висине и почела је пажљиво да се пење по глечеру под нагибом од двадесет степени. На ногама је имала патике и није се клизала по чврстој леденој површини. Пошто се попела на око сто метара, села је да боље погледа диван пејзаж.

Два планинска врха, покривена снегом, дизала су се са обе стране глечера држећи га у

УПОМОЋ, ТОНЕМ!

кристалном загрљају. Глечер при спуштању у ниже пределе дуби и разара подлогу по којој се креће, ствара ледњачку долину и са собом носи сав издубљени и раструшени материјал.

Због различите брзине кретања глечерских слојева на њему се праве ивичне, попречне и уздужне пукотине. Оне се понекад појаве и нестану у року од неколико дана или, чак, сати. Једна таква пукотина, широка између метар и по и три метра, простирала се на четрдесетак метара испод места где је седела Мери-Ен.

Пошто је направила неколико снимака, Мери-Ен је осетила да је лед, изложен целог дана Сунчевим зрацима, клизавији и, да би била безбеднија, решила је да се спусти седећи. Одједном, као да се нашла на просутом уљу – изгубивши контролу почела је да се врти и преврће по глечеру очајнички покушавајући да се за нешто ухвати.

„Упомоћ!" узвикнула је угледавши испод себе пукотину како зјапи тачно испод ње попут огромног ждрела. Улетела је у глечерове чељусти као билијарска лоптица треснувши прво у један, па у други зид. Док је тонула, изгубила је свест.

Чак Ренфоро и Ерик Сакс, излетник, иначе падобранац при Ваздухопловној бази у Енкориџу, први су стигли до пукотине у коју је пала Мери-Ен. Обојица су се налазила у близини и видела шта се догодило. Пузећи по леду Чак је дошао до ивице амбиса и погледао унутра. Видео је да је Мери-Ен заглављена око девет метара ниже и то лицем надоле. Ноге су јој се налазиле изнад главе, а руке беживотно висиле. „Није ваљда, сломила врат?" ужаснуо се Чак.

Током петогодишње службе у ваздухопловству Ерик Сакс је учествовао у спасавању више од четрдесеторо људи и умео је одмах да процени ситуацију. Ова је деловала готово безнадежно. Нешто раније тог поподнева чуо је како глечер шкрипи и стење као звер у агонији. Плашио се да је читава површина нестабилна и да пукотина може зачас да се затвори. Такође и да Мери-Ен прети опасност да склизне још дубље, ван сваког домашаја, чим лед око њеног топлог тела почне да се топи.

„Ја сам професионални спасилац", обратио се Чаку. „Потребна нам је одговарајућа опрема и не смемо губити ни минута. Идем по помоћ, а ти разговарај с њом ако се освести!"

Џоел, који је стигао до пукотине с Виргинијом, решио је да пође по спасиоце уместо да беспомоћно стоји и чека. Он и Ерик појурили су према паркиралишту удаљеном око километар и по.

Мери-Ен је отворила очи и прстима опипала око себе. У глави јој је бубњало и није знала где се налази. Све је било мокро и клизаво. А онда се сетила како је упала у пукотину. Одозго је чула Чаков глас.

– Чак, где си? – викнула је.

– Изнад тебе, Мери-Ен. Да ли си повређена?

– Глава. Боли ме и лепљива је. Мислим да крвари.

– Ништа не брини, помоћ долази.

– Господе, тонем! – вриснула је девојка.

Осетила је да лед, у који је била заглављена раменима, попушта. Притисла је ноге уз зид пукотине да не би отишла још дубље.

Чак је завукао главу у отвор.

– Ниси много склизнула! – довикнуо јој је. Затим се сетио да треба да јој одврати пажњу и наставио: – Мери-Ен, причај ми о Џоелу. Колико дуго се познајете?

– Седам... седам година. Не могу да померим главу! Боли ме. Нећу дуго издржати!

Чак је погледао сунце које је залазило. А шта ако је не извучемо пре мрка, помислио је и ухватила га је паника.

У том тренутку појавио се Џоел. Вратио се да јави да је Ерик телефоном позвао спасиоце са опремом.

Марко и Вики Радоњић и Мајк Милер враћали су се са пењања по глечеру када су их позвали: „Пожурите, жена је пала у пукотину! Потребан нам је неко са опремом за спасавање!"

Мајк Милер, искусан алпиниста, понудио се да покуша да се спусти до Мери-Ен. Причврстио је око себе педесет метара дугачко уже, закачио га клиновима за лед и ушао у амбис, али није стигао далеко. Био је сувише крупан за тако узану пукотину.

– Мери-Ен, спустићу уже. Покушај да закачиш куку за јакну или панталоне и извући ћемо те.

Али, уже је измицало из девојчиних хладних укочених прстију.

Видевши да Мајк не може кроз пукотину, Ерик је зграбио уже, везао се и довикнуо Мери-Ен:

– Долазим према теби главом надоле и покушаћу да ти око чланака намакнем омчу, зато подигни стопала што више можеш!

И Ерику је било тесно и покушавао је да се скупи дишући сасвим плитко. Кретао се центиметар по центиметар, гушећи се у устајалом ваздуху. Могао је само да шапуће:

– Мери-Ен...

– Где си? Колико си удаљен?

– Око три метра. Пружи стопала!

Усредсредио се на белу патику питајући се где ли је друга. Хтео је омчом да ухвати обе ноге, али сада није имао избора: набацио је на једну што је у мраку било приличан успех.

– Одлично, Мери-Ен. Сада ће мене да извуку да бих ти ослободио пут, а онда ћемо тебе. Добро се држи!

Прошло је више од сата откако је Мери-Ен потонула у ледени амбис. Сунце је зашло и температура пала испод нуле.

Мери-Ен, срце, сада вучемо! Јеси ли спремна? – чула је Џоелов глас.

– Станите! – вриснула је. – Моја глава! Боли!

Пролазили су минути и Мери-Ен се смрзавала. У глави јој се вртело као да је пијана, једва је држала отворене очи. Пренуо ју је Ериков глас:

– Слушај ме пажљиво, Мери-Ен. Враћам се доле код тебе. Спустићу ти још једно уже које мораш да ухватиш и намакнеш на ручне зглавке. Извући ћемо те за руке и једну ногу, само хватај уже!

Мери-Ен је видела уже као кроз маглу и – ухватила га, али је омчу успела да стави само око једне руке. Другом се држала за уже.

Почели су да је вуку, али није ишло, била је заглављена.

– Мораћемо да је „вртимо" као кључ у брави да би се проширио пролаз! – наредио је Ерик. – Мери-Ен, испусти сав ваздух и увуци груди!

Вртели су је, стално у истом ритму, као на клацкалици. Најзад је лед са зидова око девојке прснуо и попустио и полако су је извукли. Нашла се на носилима и, усред одушевљених узвика, удисала чист свеж ноћни ваздух Аљаске.

Хеликоптер је већ чекао на паркиралишту код глечера и Мери-Ен је пребачена у болницу „Провиденс" у Енкориџу.

Једнога дана пробудио ју је дубок мушки глас. Поручник Ерик Сакс миловао јој је руку.

Дошао сам да те видим и да ти кажем како си била веома храбра – рекао јој је благо.

– Захваљујући теби и осталима – одговорила је Мери-Ен. Никада нећу заборавити 26. октобар 1986. године: то ми је други рођендан!

Из болнице је изишла четири дана касније, пошто се опоравила од потреса мозга, огреботина и модрица.

Б. Д.

ПОГЛЕД У ВУЛКАН

Од јула прошле године један контролни уређај који су произвели француски стручњаци омогућава да се предвиде ерупције вулкана Мерапи на острву Јави. Захваљујући њему Лабораторија за вулканологију у Индонезији директно прима снимке вулкана удаљеног 40 километара. А на самом лицу места камером, коју је уградила Лабораторија за електронику и информатичку технологију из Гренобла, управља се даљински, радио-везом. Камера има нарочит омотач тако да може да издржи неколико година усред љутих и нагризајућих гасова, а ради на сунчане батерије. За најмање померање лаве сазна се истог часа, а снимци се одмах анализирају, што је све и те како корисно у овој густо насељеној области усред које се налази активни вулкан.

У односу на друге контролне системе који мере сеизмичке потресе или промене магнетног поља, ова камера има предност јер истог часа шаље директне податке које је лако анализирати, а уз то не захтева ни присуство људи на терену. Помоћу ње не само да је олакшано посматрање свих врста вулкана, већ и лавина, клизања земљишта, а за „вулканско

око" заинтересовале су се и хемијске фабрике као и разна нуклеарна постројења.

В. М.

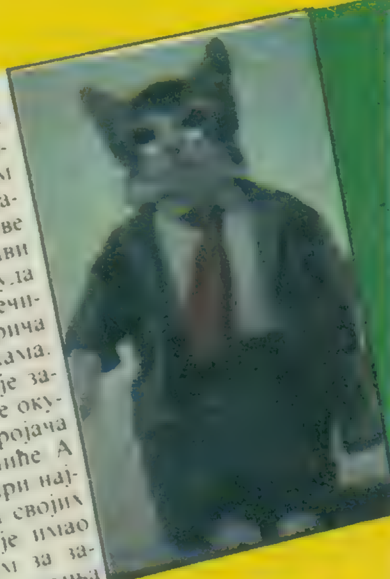

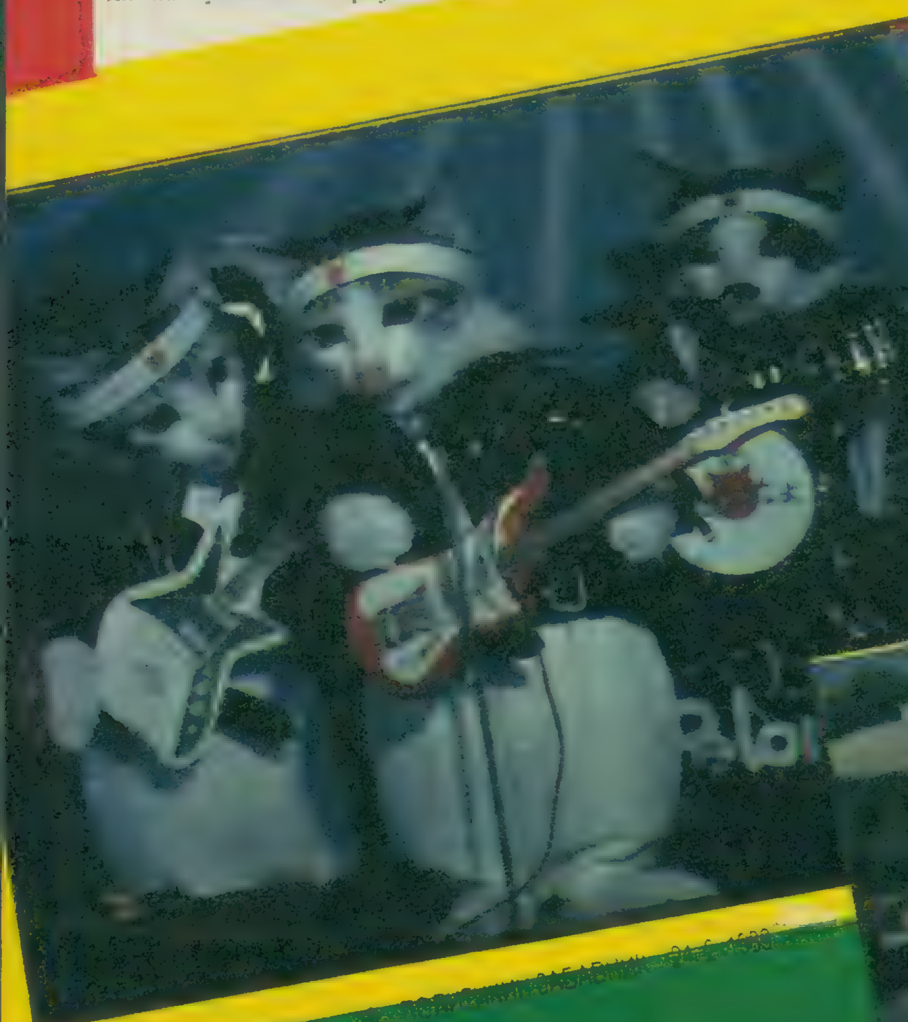
ИЗЛЕТНИЧКИ АУТОБУС, АЛИ ПОДВОДНИ

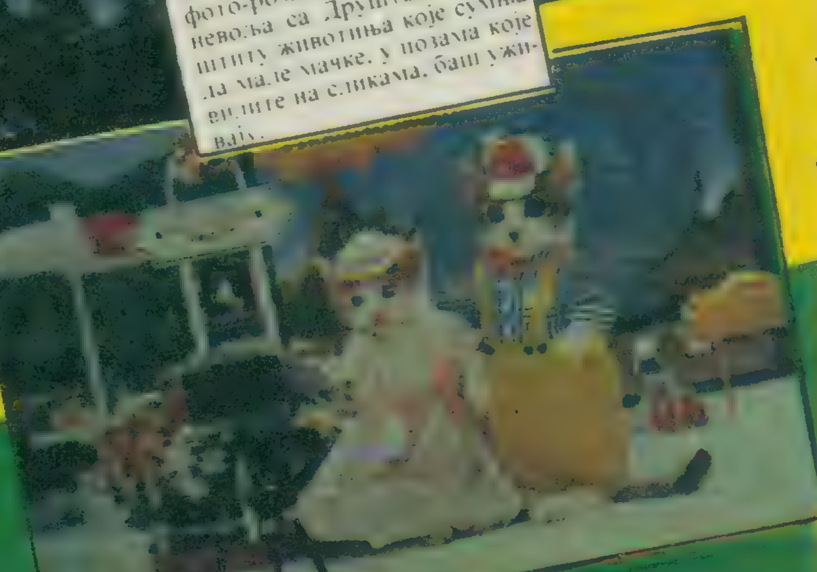
Пловити под водом удобно завальен у седиште излетничког аутобуса није више научна фантастика већ нешто што може да вам пружи шкотска фирма „Флуид енерџи". Подморница „Лукин глас" коју је произвела може да поведе 50 путника до дубине од 75 метара испод морске површине. Дугачка је 18 метара, има два „поклопца" спреда и позади и по 11 округлих прозора са сваке стране. Кроз њих се путницима пружа изванредан поглед и, што је исто тако важно, омогућава да изблиза сниме подводни свет. Возилом се управља теледиригoвано, помоћу радио-таласа. „Лукинг глас" не прелази брзину од пет километара на сат, а ако вас занима колико кошта, и то се зна — милијаду старих милијарди.

ФОТОГЕНИЧНИ МАЧИЋИ

Вест долази из Токија, а говори о рок-певачима, заљубљеним паровима, менаџерима и другим модерним професијама: новитет је само у томе што су у такве личности маскирани прави мачићи. Јапанац Гаку Теуда аутор је фотографских дечијих књига у којима се прича гради захваљујући сликама. Да би остварио све своје замисли, Теуба је око себе окупио екипу стручних кројача који шију одећу за мачиће. А мачићи могу бити стари највише три месеца. Због својих фото-романа Теуда је имао невоља са Друштвом за заштиту животиња које сумња да мале мачке, у позама које видите на сликама, баш уживају.

ИЗГУБЉЕНО ПЛЕМЕ КОНКВИСТАДОРА

„ФЛАШ ГОРДОН" У „ПОЛИТИКИНОМ ЗАБАВНИКУ"

Прва епизода „Флаша Гордона", једног од најпознатијих стрипова свих времена, објављена је 7. јануара 1934. године. Данас, после пет и по деценија, авантуре овог вечно младог космичког пустолова, како се рачуна, прати више од четрдесет милиона људи на преко двадесет језика.

„Политикин забавник" је овај стрип објављивао дуже и чешће него било који други лист у нашој земљи. Мада већ више година не доноси „Флаша Гордона" у наставцима у сваком броју, повремено одваја простор за комплетне епизоде, као што је ова чији је сценариста Дон Мур, а цртач Емауел Мак Ребој.

Творац „Флаша Гордона" је Алекс Рејмонд, који је цртао недељне епизоде (у таблама) од настанка па све до 7. маја 1944. Преузео их је 14. маја 1944. Остин Бригз, који је пре тога, 27. априла 1940, покренуо и дневне епизоде (у каишевима). Пошто није могао да издржи такве двоструке обавезе, Бригз је 2. јуна 1944. престао да ради дневне епизоде, које после тога нису излазиле све до 19. новембра 1951, када их је поново покренуо Денијел (Ден) Бери. Бригз је 1. августа 1948. недељне епизоде препустио Емануелу (Маку) Ребоју, а овај их је радио до своје смрти, децембра 1967. Ден Бери је све до наших дана одржао дневне епизоде, као и недељне, које је преузео после смрти Ребоја. Последњих десетак година, уместо Дена Берија, „Флаша Гордона" заправо црта читава екипа његових сарадника, од којих је најуспешнији био Боб Фуџитани.

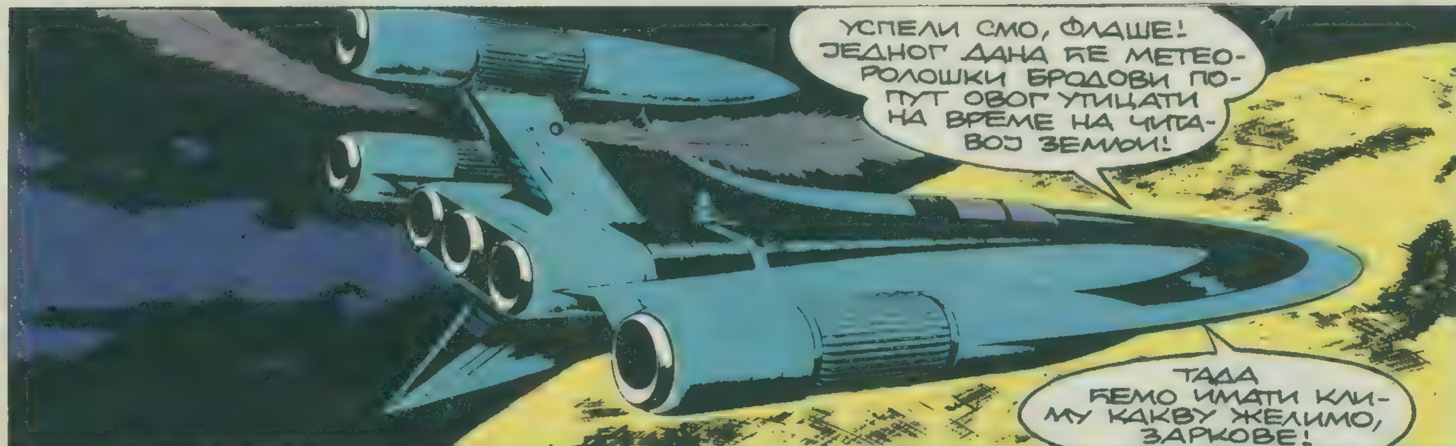
Емануел Ребој, звани Мак, рођен је 9. априла 1914. у Њујорку. Стрипом је почео да се бави од 1944. године – у САД се прочуо по свом „Капетану Марвелу Млађем" (1943/44). Прославио га је, међутим, „Флаш Гордон", кога је цртао од августа 1948. до децембра 1967. – осамнаест и по година. У стрип је унео неколико иновација: крупне кадрове, јасно раздвојене епизоде, облачиће, али пре свега један особујан, раскошан стил. Урадио је 66 епизода „Флаша Гордона", од седам до 45 наставака (просечно 15); објавио је укупно 1.005 наставака, са 24.120 кадрова.

Епизода коју доносимо изворно је објављивана од 28. фебруара до 13. јуна 1965. године у САД, и ово је њена југословенска премијера.

Е. Јакуповић

FLASH GORDON

by MAC RABOY

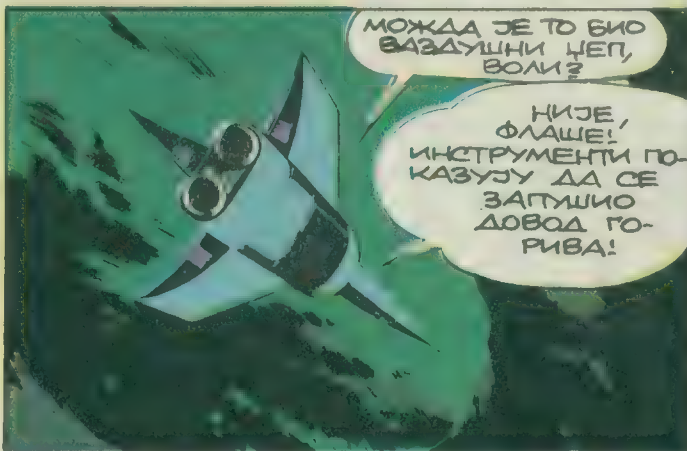

FLASH GORDON

by MAC RABOY

КО СУ БИЛИ ОВИ ЉУДИ?

FLASH GORDON

by MAC RABOY

FLASH GORDON

by MAC RABOY

FLASH GORDON

by MAC RABOY

ЗА ТО ВРЕМЕ ВОЛИ ЈЕ ПОКУШАО ДА СЕ НЕКАКО ИЗВУЧЕ ИЗ ЛЕТЕЛИЦЕ И ПОМОГНЕ ФЛАШУ...

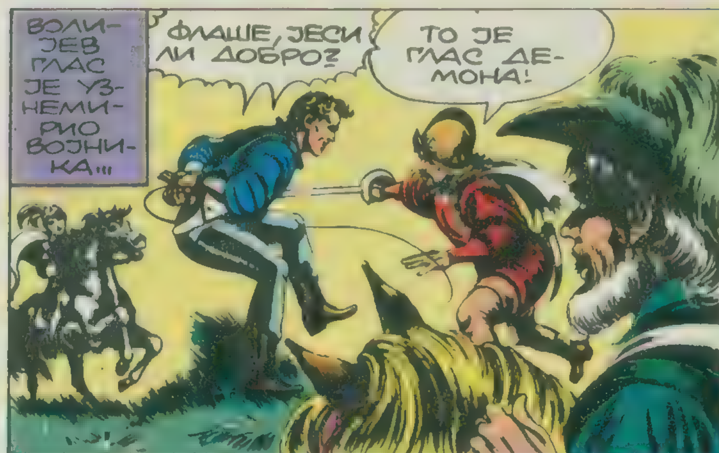
FLASH GORDON

by MAC RABOY

ВОЛИ ЈЕ УЗАЛУД ПОКУШАВАО ДА УСПОСТАВИ ВЕЗУ СА ФЛАШОМ...

®

FLASH GORDON

by MAC RABOY

КОНКВИСТАДОРИ НИСУ ИМАЛИ ИЗБОР. ОДРОН СТЕНА ИХ ЈЕ ЗАРОБИО У СРЦУ АНДА...

...ИЗ КОЈИХ НИЈЕ БИЛО ПОВРАТКА...

ВЕКОВИМА ЈЕ ШПАНСКА КОЛОНИЈА ЧУВАЛА ОБИЧАЈЕ... А САДА ЈЕ ФЛАШ ДОВЕДЕН ПРЕД СУД...

ФЛАШУ ЈЕ ПРИШЛА НЕПОЗНАТА ДЕВОЈКА...

7

FLASH GORDON

by MAC RABOY

И ФЛАШ ЈЕ БИО ПРИМОРАН ДА СВОЈУ НЕВИНОСТ ДОКАЖЕ У БОРБИ...

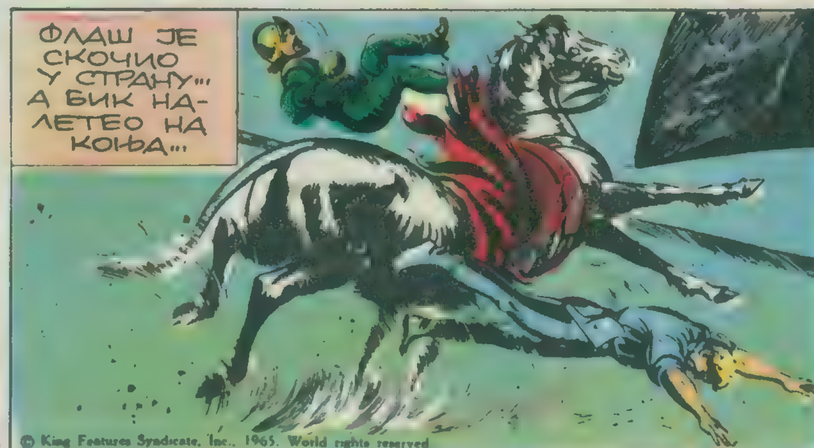

FLASH GORDON

by MAC RABOY

ФЛАШ ЈЕ БИО ПРИМОРАН ДА СЕ БОРИ СА ПРОТИВНИКОМ СКЛОНИМ ПРЕВАРАМА...

9

FLASH GORDON

by MAC RABOY

ФЛАШ ЈЕ ДОМАЋИНУ УКАЗАО НА ПРОМЕНЕ У ПРОТЕКЛИМ СТОЛЕЋИМА...

ЗА ОВА ЧЕТИРИ СТОЛЕЋА, КОЛИКО СТЕ ИЗОЛОВАНИ У ОВОЈ ДОЛИНИ, СВЕТ СЕ МНОГО ИЗМЕНИО, ДОН КАРЛО!

ОЧЕКИВАО САМ ТО, СЕЊОР ФЛАШЕ! БОЉЕ СТРЕЛЕ, БОЉА КОПЉА...

...БОЉЕ САБЉЕ И ДРУГЕ СТВАРИ! АЛИ, МИ ЋЕМО СЕ ПРИЛАГОДИТИ!

НЕКИ КАЖУ ДА ЈЕ ОДЛАЗАК ОДАВДЕ ПРОТИВАН ПРИРОДНИМ ЗАКОНИМА... АЛИ, МИ ПЛАНИРАМО БЕКСТВО...

ЧАШЕ СУ ВАМ ПРАЗНЕ... ДОНЕЋУ ЈОШ ВИНА!

...ПРЕКО ПЛАНИНА! НАШИ ЉУДИ ГРАДЕ ПУТ...

ПОСТОЈИ И ЈЕДНОСТАВНИЈИ НАЧИН, ДОН КАРЛО!

САМО ПУСТИТЕ ГЛАС, СЕЊОРИТА КАРМЕН, И БИЋЕТЕ МРТВИ!

А САД —ТРКОМ!

10

ПОШТО ЈЕ УСПЕО ДА ИЗАЂЕ ИЗ БРОДА, ВОЛИ ЈЕ МОРАО ДА ПОПРАВИ ПУМПУ ЗА ГОРИВО...

УХ! ГОТОВО ЈЕ! УСКОРО ЋУ СТИЋИ ДО ФЛАША! ШТА?!

ДЕВОЈКА У НЕВОЉИ! ВОЛИ, ТО ЈЕ ПРИЛИКА ДА СЕ ПОКАЖЕШ!

4-25

ПРИТАЈИО СЕ И...

FLASH GORDON

by MAC RABOY

FLASH GORDON

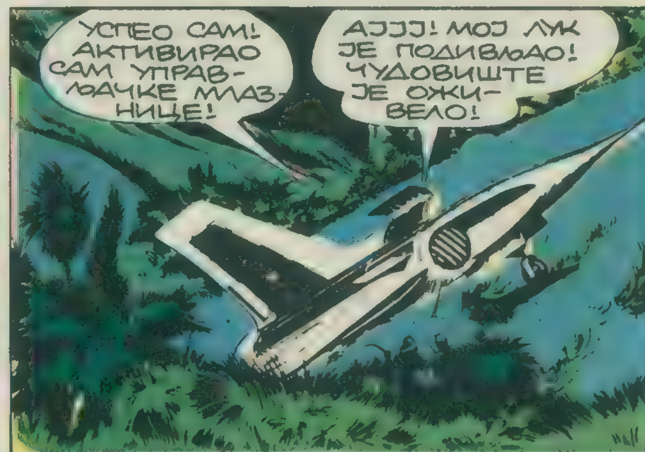
by MAC RABOY

КАДА СУ ФЛАШ И ДОН КАРЛО СТИГЛИ ДО БРОДА, ОДЈЕДНОМ ЈЕ НЕШТО БЛЕСНУЛО...

FLASH GORDON

by MAC RABOY

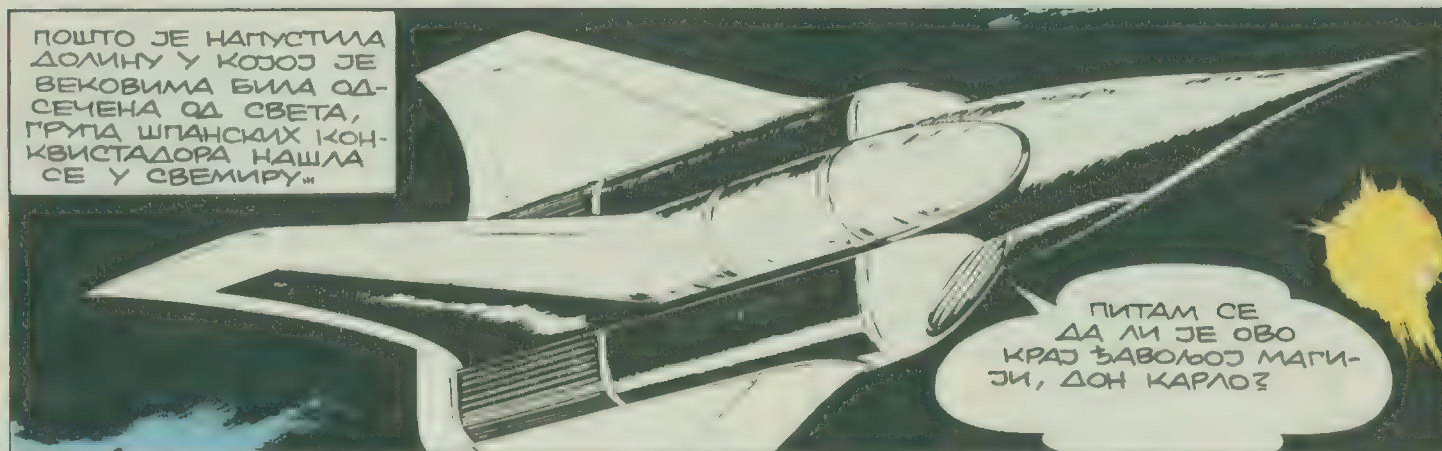

13

®

FLASH GORDON

by MAC RABOY

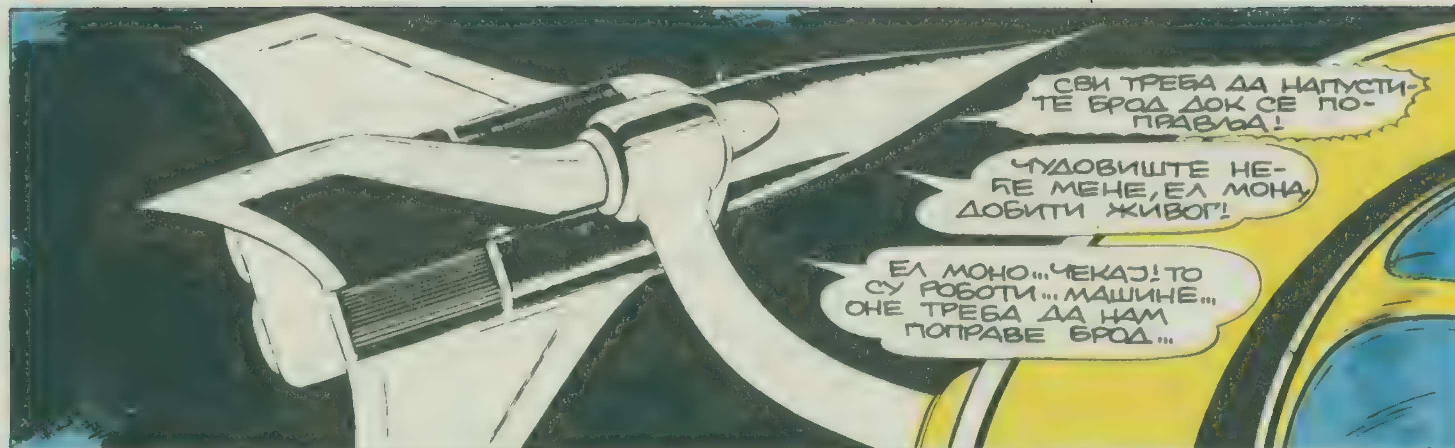

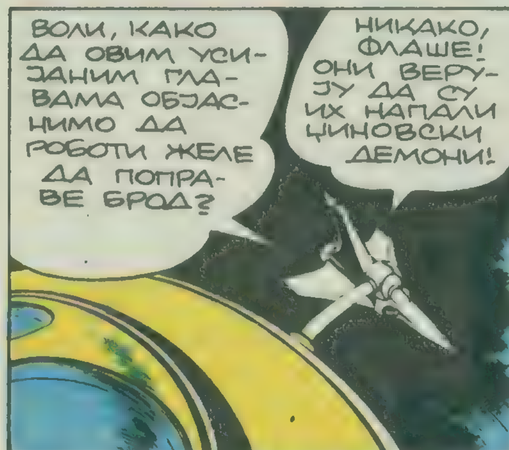
ЕЛ МОНО СЕ НИЈЕ ЛАКО ПРЕДАВАО...

FLASH GORDON

by MAC RABOY

FLASH GORDON

by MAC RABOY

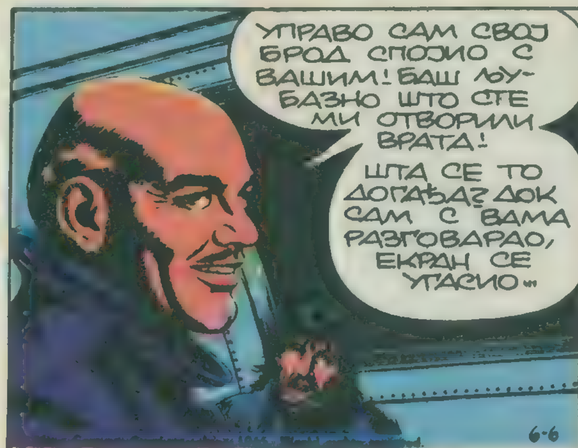

FLASH GORDON

by MAC RABOY

ПРИЗНАЈЕМ ДА САМ БИО У ЗАБЛУДИ! ОН НАС ВОДИ У СВЕТ ЦРНЕ МАГИЈЕ! САД ЈЕ **ДОСТА!** ЗГРАБИТЕ ИХ, ШПАНЦИ!

ОЧЕ, НЕ! НЕМОЈ!

ЧЕКАЈТЕ! ДАЈТЕ ДА ОБЈАСНИМ!

БАХ! ЕЛ МОНО ЋЕ ИМ ПРЕСУДИТИ!

ОСТАНИТЕ ГДЕ СТЕ! СВИ!

ХВАЛА ЗА ПОМОЋ, ВОЛИ!

САД БУДИТЕ МИРНИ И СЛУШАЈТЕ! СВЕТ СЕ ПРОМЕНИО ЗА ПЕТ ВЕКОВА! ВИ НИСТЕ НАПУСТИЛИ СВОЈУ ДОЛИНУ НЕГО СТЕ СТИГЛИ У СВЕМИР! ОВАЈ ЧОВЕК ЋЕ ВАС ОДВЕСТИ КУЋИ!

КУЋИ... ДА, ДА! У НАШУ ДОЛИНУ! ДОСТА НАМ ЈЕ **ВАШЕГ** СВЕТА!

ДОБРО, ДОБРО... ПОПНИТЕ СЕ У БРОД!

А ВИ, КАРЛО?

ВОЛЕО БИХ ДА ПРОУЧИМ ВАШ СВЕТ... АЛИ САМО КАДА И МОЈ НАРОД БУДЕ ЖЕЛЕО ДА ИДЕ! ДОЂИ, КАРМЕН!

НЕ, ОЧЕ! ВОЛИ МИ ЈЕ ПРИЧАО О СВОМ СВЕТУ.. И ЈА... ЈА...

ОНА ЋЕ СА МНОМ, ДА БИ ПОСТАЛА МОЈА ЖЕНА!

СЛАЖЕМ СЕ! БУДУЋНОСТ ПРИПАДА ВАМА!

КРАЈ ЕПИЗОДЕ

ОВАКО СУ ЦРТАЛИ „ФЛАША ГОРДОНА”

ALEKS REJMOND 1936.

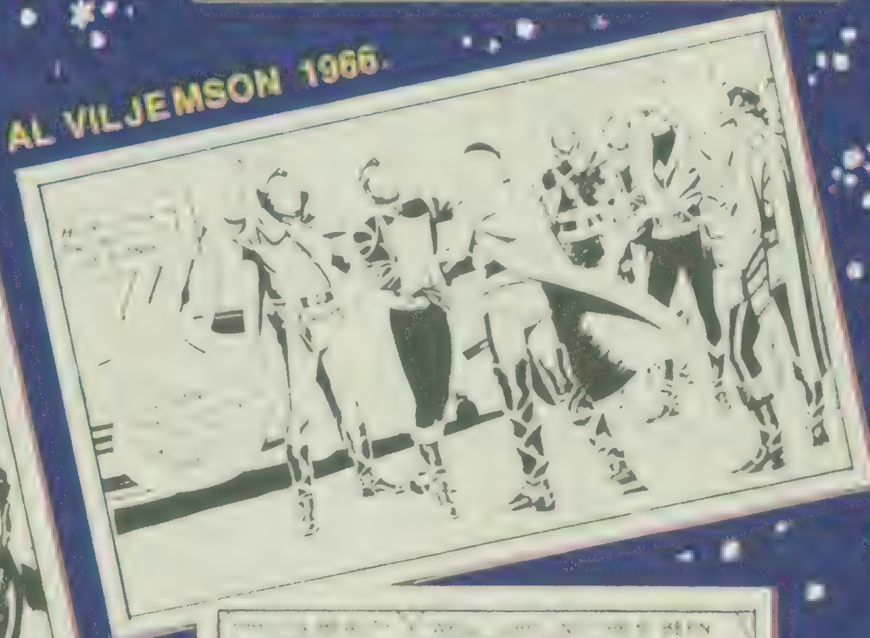
BOB FUDŽITANI 1980.

DEN BERI 1953.

AL VILJEMSON 1966.

OSTIN BRIGZ 1941.

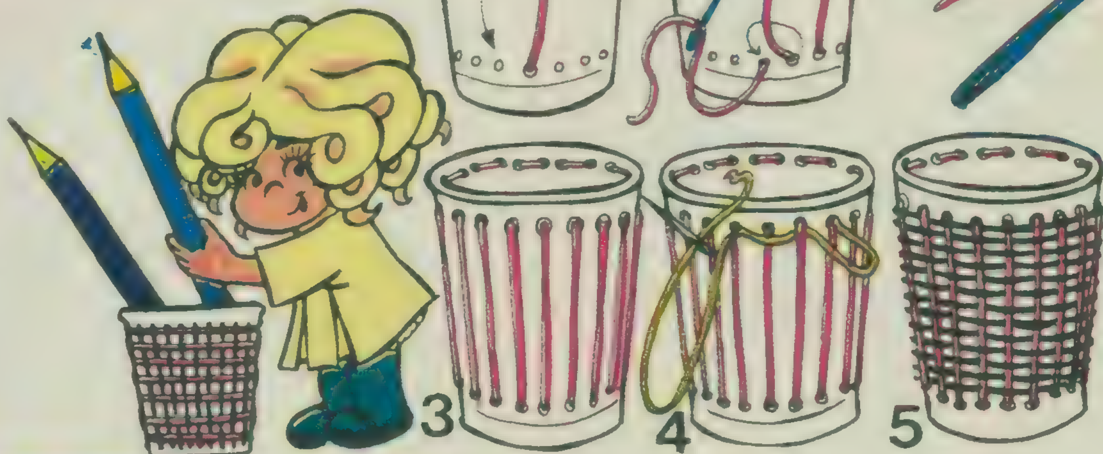

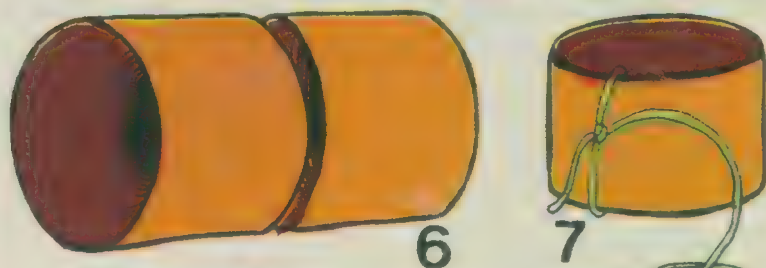
EMANUEL MAK REBOJ 1956.

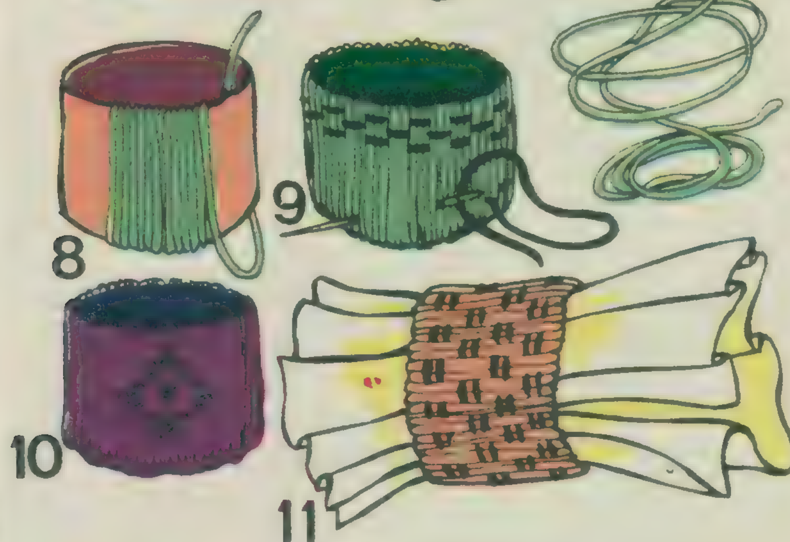
ПРЕДМЕТИ ОД ВУНЕ

Узмите пластичну чашу од киселог млека, избушите исти број рупа (на 2 до 3 mm) по горњој и доњој ивици и провуците вертикално вуну **(црт. 1, 2 и 3)**, затим нити вуне друге боје преплетите попреко **(црт. 4 и 5)**. Оваква чаша може вам послужити за држање оловака

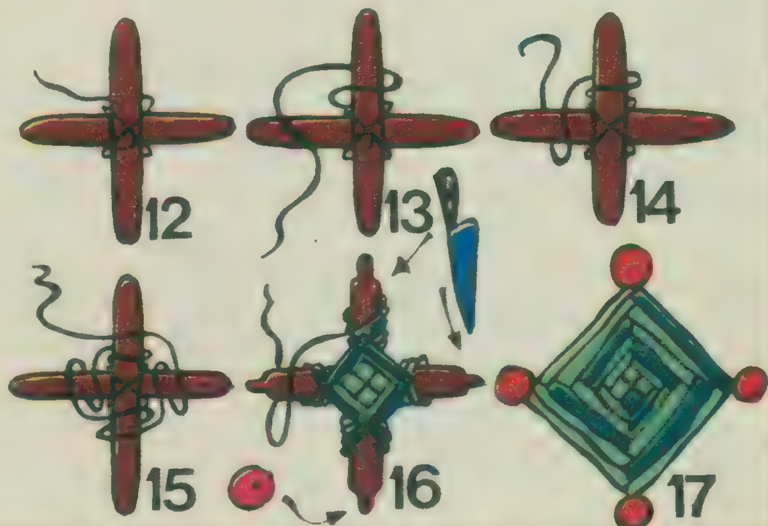
Прстен за салвет исеците од картонске ролне за тоалет папир или папирне пешкире **(црт. 6)**. Завежите један крај вуне **(црт. 7)**, па је обмотајте **(црт. 8)** вуном друге боје. Ушијте шаре које ће истовремено држати и обмотану вуну да се не раздваја **(црт. 9, 10 и 11)**.

Подметач за чаше. Укрстите два штапића од сладоледа (или две чачкалице), па унакрст завежите парче вунице **(црт. 12)**, а затим увијајте вуну по шеми која се види на **цртежима 13, 14, 15 и 16**. Кад сте стигли до краја, засеците врхове штапића **(црт. 16)**, и натакните перле које можете и залепити. Готов подметач се види на **црт. 17** (ово је мексички народни рад)

Уређује
др Зоран Живковић

Реј Бредбери

ЗЕЛЕНО ЈУТРО

Када је сунце зашло, чучнуо је крај стазе и скувао вечеру. Док је стављао храну у уста, ослушкивао је пуцкетање ватре. Био је то дан који није личио на осталих тридесет, са пуно уредних рупа ископаних у зору, баченим семеном и водом донетом са светлих канала. Са гвозденим носачем у свом лаганом телу лежао је после вежбе и посматрао боју неба од једног до другог мрака

Звао се Бенџамин Дрискол и имао је тридесет једну годину. Оно што је желео био је Марс, зелен и висок од дрвећа и лишћа, Марс који прави ваздух, више ваздуха, који се сваког годишњег доба шири све више, желео је дрвеће да расхлади градове за време кључалих лета и заустави зимске ветрове. Било је пуно ствари које дрво може да учини: да појача боју, направи сенку, донесе плод или постане дечје игралиште, читав небески систем за пењање и качење, архитектура хране и задовољства – то је било дрво Но, дрвеће би пре свега дестиловало ледени ваздух за плућа у ушима донело благо шушкање у ноћима док си у свом снежном кревету уљушкан његовим звуком

У рано јутро, са маленим сунцем које се, онако бледуњаво, помаља између набраних брежуљака, он би устао, доручковао за неколико минута, изгазио пепео од ватре и кренуо са ранцима – испитујући, копајући, сејући и садећи, лагано закопавајући, наводњавајући, звиждећи и гледајући како ведро небо постаје бистрије. Ближило се подне.

– Треба ти ваздуха – рекао је својој ноћној ватри, руменом, живахном другу који ти пуцкета уместо одговора и спава близу са својим дремљивим ружичастим очима, тако топла у хладној ноћи

Свима нама треба – ваздух Овде на Марсу је редак. Брзо се замориш. То је као да живиш у Андима у Јужној Америци, високо. Удишеш, али не добијаш ништа. То није довољно

Осетио је навлаку на свом ребру. Како је нарасла за тридесет дана. Да би узели више ваздуха, сви би морали да изграде своја плућа. Или да засаде више дрвећа

– Зато сам ја овде – рекао је. Ватра је пуцкетала. – У школи су нам причали о Џонију Еплсиду који је ишао Америком и садио јабуке. Но, ја чиним више. Садим храст брест и јавор, све врсте дрвећа, јасику, бор и кестен Уместо да производим плодове за стомак, ја правим ваздух за плућа. Када ово дрвеће порасте за неку годину, замисли колико ће кисеоника произвести!

Сетио се свог доласка на Марс. Као и хиљаде других, зурио је у мирно јутро и размишљао: Како ли се уклапам у ово? Шта ћу да радим? Има ли посла за мене?

Онда је изгубио свест

Неко му је потурио бочицу амонијака под нос и он је, кашљући, дошао к себи.

– Биће вам добро – рекао је лекар.

– Шта се догодило?

– Ваздух је прилично редак. Неки не могу да поднесу. Мислим да ћете морати назад на Земљу.

– Не! – Сео је и, скоро у истом тренутку, осетио како му се поглед замрачио, а Марс под њим окренуо два пута. Ноздрве су му се рашириле, а плућа је натерао да пију из дубоке празнине

– Биће ми добро. Морам овде да останем!

Оставили су га да дахће уз ужасне покрете какве прави само риба на сувом. Мислио је, ваздуха, ваздуха. Враћају ме због њега. Окренуо је главу и усредсредио поглед дуж поља и брегова Марса. Прво што је запазио било је да дрвећа нема докле год вам поглед сеже. Земља се налазила доле, над самом собом Земља од црне иловаче, али ничег на њој, чак ни траве. Ваздух, мислио је, ретка ствар која му је звиждала у ноздрвама. А на врху брда, или у њиховим сенкама, или чак крај малих потока, ни једног дрвета, ни једне травке. Наравно! Осетио је да одговор није дошао из његовог мозга, већ из грла и плућа.

Мисао је била као ненадани налет чистог кисеоника који га подиже. Дрвеће и трава. Погледао је доле, у своје шаке, и окренуо их. Он ће засадити дрвеће и траву. То ће бити његов посао: да се бори против онога што би могло да спречи његов боравак овде Водиће хортикултурни рат против Марса. Тамо лежи старо тло и његове биљке, толико старе да су се истрошиле саме од себе. Шта ако никну нове биљке? Земаљско дрвеће, велике мимозе и жалосне врбе, магнолије и величанствени еукалиптуси. Шта онда? Није било сумње у то какво је минерално богатство сакривено у тлу, неискоришћеном јер су се старе папрати, цвеће, жбуње и дрвеће потпуно исцрпели

– Пустите ме да устанем! – викнуо је. – Морам да видим Ко-ординатора!"

Он и Ко-ординатор разговарали су читавог јутра о растињу и свему оном што је зелено. Проћи ће месеци, ако не и године, док не почне организована садња. За сада су смрзнуту храну довозили са Земље у летећим леденицама.

– У међувремену – рекао је Ко-ординатор – то је твој посао. Набавићемо ти семење које будемо могли и нешто опреме. У овом тренутку простор у ракетама је веома драгоцен. Бојим се да, с обзиром да су ови први градови ру-

Илустровао Асконио Половић

дарске заједнице, неће баш благонаклоно гледати на то што ћеш радити.

– Али, ви ћете ми то дозволити?

И дозволили су му. Опремљен мотоциклом једноседом и корпом пуном семења и младица, паркирао је возило у дивљини долине и даље пешачио преко земље.

То је било пре тридесет дана и никада се није осврнуо, јер би поглед уназад био болан до срца. Време је било изузетно суво, тешко да је неко семе изникло. Можда је сав његов труд, четири недеље сагињања и копања, пропао. Поглед је упирао само испред себе, силазећи у широку долину под сунцем удаљену од Првог Града. Чекао је кишу.

Облаци су се скупљали док је навлачио покривач преко рамена. Марс је био непредвидив као и време. Осећао је како спечена брда кипе у леденој ноћи и мислио на богато, мастиљаво тло, тако тамно и сјајно да је готово милело у песници. Плодно тло из кога би могле да изникну гигантске стабљике пасуља са којих, уз добар потрес, могу да падну дивови.

Ватра је прешла у сањиви пепео. Ваздух је треперио од окретања удаљене руже ветрова. Гром. Изненадни мирис воде. Ноћас, мислио је и извадио руку да би осетио кишу. Ноћас.

Пробудила га је кап на обрви.

Клизила му је низ нос све до усана. Друга кап га је погодила у око и замаглила га.

Киша.

Хладна и влажна, блага и спора, цедила се из високог неба, као нарочити еликсир са укусом атмосфере звезда и ваздуха носећи у себи крупну прашину, крећући се као ретка, лагана вишња на његовом језику.

Био је мокар до коже, али је лице подигао и пустио да му вода погађа капке. Смејао се. Склопио је руке, устао и шетао по свом малом кампу иако је било један после поноћи.

Киша је падала два пуна сата, а затим стала. Звезде су се појавиле, свеже опране и светлије него икада.

Пресвлачећи суву одећу из свог целофанског пакета, Бенџамин Дрискол је легао и срећно заспао.

Сунце се лагано дигло између брда. Тихо се прострло над земљом и пробудило господина Дрискола.

Сачекао је тренутак пре него што је устао. Радио је и чекао дуги топли месец, и сада се, стојећи, коначно окренуо у правцу из ког је дошао.

Било је зелено јутро.

Докле год му је поглед сезао видео је дрвеће како стоји наспрам неба. Не само једно, два или туце, већ хиљаде стабала које је он посејао или засадио. То није било ситно дрвеће. Не, то нису биле младице или мали изданци, већ велика стабла висока као десет људи, зелена, обла и чврста, стабла која светлуцају металним сјајем сопственог лишћа, шапућу, у линији прелазе преко брдâ – лимунови, липе, мимозе, храстови, брестови, јасике. Било је ту и јавора, вишања, јасена, наранџи, еукалиптуса. Покренута снажном кишом и храњена туђим магичним тлом, стабла су, колико је приметио, добила нове гране и отворила нове пупољке.

Немогуће! – крикнуо је господин Бенџамин Дрискол.

А долина и јутро били су зелени.

А ваздух!

Свуда около, као струја, као планинска река, долазио је нови ваздух, кисеоник који је струјао са зеленог дрвећа. Могао је да се види како светлуца у кристалним таласима. Кисеоник, свеж, чист, зелен, хладан, кисеоник који долину претвара у речну делту. За тренутак ће се градска врата отворити, људи ће потрчати кроз ново чудо од кисеоника миришући га и удишући пуним плућима. Од њега ће се зарументи образи, смрзнути носеви, плућа ће оживети, срца брзо закуцати, а изморена тела дићи!

Господин Бенџамин Дрискол дубоко је удахнуо зелени воденасти ваздух и изгубио свест.

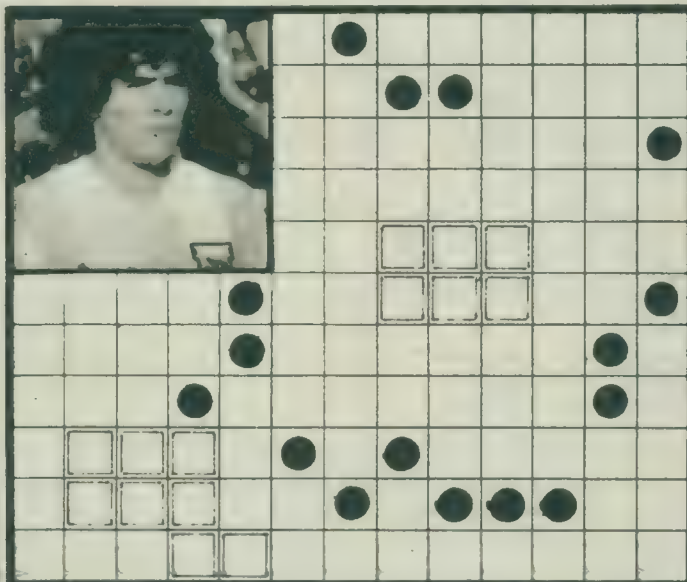
Пре него што се поново пробудио пет хиљада нових стабала устремило се ка жутом сунцу.

М. М.

ЕНИГМАТИКА

Припремају: М. Јеленковић и З. Зељковић

МОЗАИЧНА УКРШТЕНИЦА

Речи из пописа, поређане по азбучном реду, треба да уврстите у лик водоравно и усправно. Ако сте то добро урадили, у означеним пољима ћете добити име и презиме познатог фудбалера са слике.

АДАМ – АДЕМАР – АК – АМЕРИКАН – АРИГОНИ – АС – БРЕСТ – ВЕДЕТЕ – ГРДИТИ – ДЕЛИ ЈОВАН – ЕЈУБ – ИБ – ИЈЕКАВИЦА – ИМ – ИНАЧЕ – ИС – КАВАЛЕК – КАМАТАРИ – КАТОВИ – МАКАРСКА – ЉЉ – НАТОРП – НАШИ – НИ – ОМАРЕ – ПРЕНАСЕЉЕНОСТ – РАДИЈАНИ – РАДОВИ – РОН – СТЕГОВИ – ТЕР – ТУКАНИ – ЧАС – ШАРАДЕ – ШАРЕНАЦ – ШЕВА.

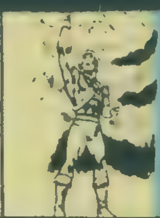
МАГИЧНИ КВАДРАТ

СЛОГОВИ: ДРОП, И, КА, КА, КИК, КЛА, ЛА, ЛАТ, ЛИ, ЛИ, МА, МА, НИ, НИЋ, ЊИН, ОК, ПЛА, РЕ, СА, ТА, ШИ.

ВОДОРАВНО И УСПРАВНО: Врста ударца у фудбалу, **2.** Јавно оглашавање производа, **3.** Со оксалне киселине, **4.** Страшило за птице (мн.), **5.** Град у СССР-у на Волги, **6.** Пасте за обућу, **7.** Недавно преминула уредница у ТВ-Београд, Оливера.

1	2	3	4	5	6	7
2						
3						
4						
5						
6						
7						

РЕШЕЊА ЕНИГМАТИКЕ НА СТРАНАМА МАЛЕ ПОШТЕ

ХИ-МЕН И ГОСПОДАРИ СВЕМИРА

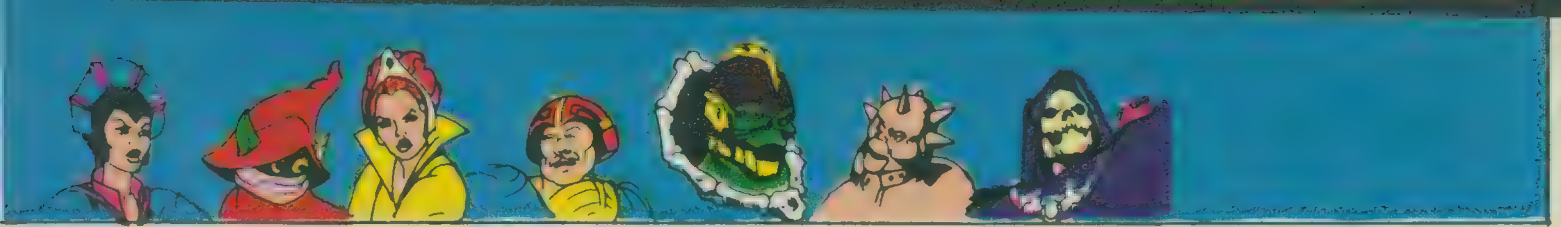

У ИДУЋЕМ БРОЈУ: ПУТ ДО МОЧВАРЕ

ДОГОДИЛО СЕ НА ДИВЉЕМ ЗАПАДУ

КАМИЛА ПРОТИВ КОМАНЧА

После неколико дана опсаде и жестоких јуриша Индијанаца браниоцима Форт Бекера остала су само по два метка. Када су и њих испалили, знали су да их чека суров крај. Али...

Свитало је. Већ две ноћи и два дана браниоци малог утврђења Форт Бекер у Тексасу нису имали ни тренутка одмора. Дању су одбијали силовите јурише Индијанаца, а ноћу бдели. Висока ограда начињена од балвана још је одолевала.

Напад је почео 9. новембра 1856. У том часу у утврђењу се налазило око три стотине мушкараца, жена и деце.

Индијанци су се појавили изненада. Било их је око две стотине, сви из племена Команча. Нико у утврђењу није очекивао да ће бити тако упорни. После неколико неуспелих налета обично су одустајали. Покупе мртве и оду. Ово сада било је нешто другачије.

Команчи су важили за сурово племе. Срећом, као и други Индијанци, ноћу нису нападали па су браниоци могли да се прераспореде и прикупе снагу. Отпор је пружала свака рука способна да држи пушку, цивили, чак и жене. Самих војника било је мало, свега једна чета. Заповедник, капетан по чину, није крио зебњу. Јер, Индијанци су јуришали свака два часа, а браниоци су имали све мање муниције. И њега је изненадила упорност нападача.

– Ако овако наставе, за неколико дана сви ћемо бити искасапљени! – рекао је нареднику Тиму Марфију. – Чим падне ноћ, узјашите коња па у Кемп Верди! Реците да нам пошаљу помоћ.

Умрећемо часно!

Наредник је тако и учинио, али у свитање је његов коњ зарзао пред капијом утврђења... Из леђа несрећног Марфија, пресамићеног преко седла, вирила је стрела!

Освануо је трећи дан опсаде.

Око девет часова Команчи су кренули у нов напад. Постројени у правој линији неколико минута немо су посматрали утврђење, а онда је поглавица подигао руку. Из више од стотину грла проломио се ратни поклич. Топот коњских копита допирао је до бранилаца као потмула грмљавина.

Полегли на малим коњима, Индијанци су незадрживо јахали. Чим су дошли на пушкомет, почели су да врлудају лево-десно како би избегли паљбу са врха палисада. Ипак, доста их је пало. Мали број успео је да се пробије до дрвене ограде. Ту су и завршили.

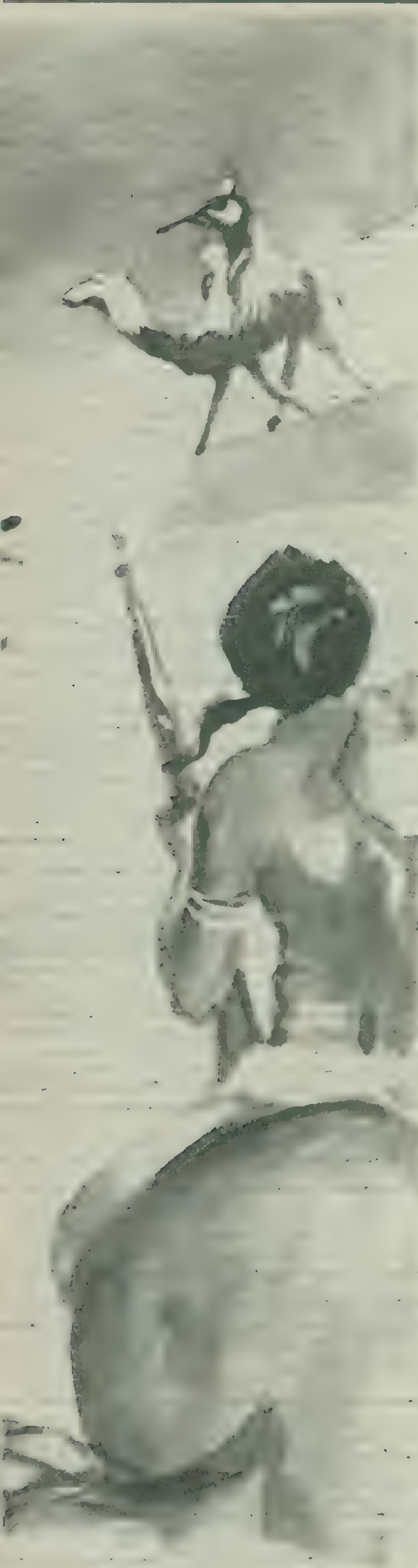
Повукли су се као што су и дошли вешто се сагињући с коња и у трку вукући изгинуле за собом.

До вечери су јуришали још неколико пута. Безуспешно.

Браниоци Форт Бекера били су потпуно исцрпљени, а залихе муниције при крају – по два метка на сваку пушку.

Вест о томе брзо је прострујала утврђењем. Те ноћи нико није ока склопио. Капетан је окупио браниоце и кратко и јасно саопштио горку истину. Упозорио их је:

– Пуцајте само када сте сигурни да ћете погодити циљ.

Поред себе држите нож, секиру, било шта што вам може помоћи да одбраните голи живот! Умрећемо, али часно!

Чудо на брегу

Индијанци су поново насрнули. Почели су да губе стрпљење јер их је опсада скупо коштала – имали су на десетине мртвих.

Први плотун из утврђења одбио их је. И други. Нису, међутим, знали да је то и последњи који су браниоци испалили. Да јесу, све би било готово за само тридесетак минута. Са следећим нападом су оклевали. То је било пресудно.

Јер, тог часа догодило се истинско чудо. Управо кад су се Команчи престројавали на нови јуриш, на брду изнад утврђења појавио се јахач на двогрбој камили! Индијанци га нису одмах приметили, али јесу они на палисаду. Трљајући очи рукама гаравим од барута, мислећи да им се привиђа, гледали су у грбаву животињу високу око три метра. Чудо какво ни на слици нису видели.

Индијанци су уочили јахача на камили тек када су кренули у јуриш и када се он умешао у борбу. Камила је дугачким и сигурним корацима грабила низ падину, меци из пушке непознатог јахача непогрешиво су погађали запрепашћене Команче.

Први се снашао поглавица. Опасност је опасност, није важно каква је и одакле долази. Наредио је да се издвоји група ратника и крене на „духа"! Али, камила се у трку љуљала и меци су звиждали око ње. Индијанце је то још више уплашило. Њихови коњи, ненавикнути на присуство такве животиње, узнемирили су се. Вртели су се укруг, цилитали...

Команчи су покушали са отровним стрелама. Ни једна није погодила циљ. Непознати јахач већ им је деловао као сабласт! Како им се приближавао, све су јасније разазнавали застрашујућу главу његовог „коња".

Команчи су се дали у бег. Браниоци нису могли да верују – спасени су!

***

И камила и јахач ушли су у историју Америке. Камила се звала Хамбди и њу је туниски беј поклонио америчком поморском капетану Хенрију Гуену. Допремљена је у топли Тексас да се види да ли ће издржати тамошњу климу. Њеном јахачу и водичу Тунишанину Американци су дали име Џоли Хај. Када је камила угинула природном смрћу, колонисти Дивљег запада покопали су је уз највеће почасти. Касније су њени остаци извађени, скелет препариран и данас је изложен у Националном музеју у Вашингтону.

Јахач Џоли Хај умро је 1902. Сахрани су присуствовали сви становници градића Куеста где је иначе живео. У знак захвалности у Аризони му је подигнут споменик.

М. Тодоровић

На Полицијској академији Синсинатија однедавно се предаје необичан предмет; блесављење по службеној дужности.

Глупирање по службеној дужности

ЛЕТЕЋИ КЛОВНОВСКИ ОДРЕД

Штос је прастар: док вам један тип одвлачи пажњу, други вам извлачи новчаник из џепа или ташне. Осавремењена верзија је нешто другачија. Први тип и даље вам одвлачи пажњу, али други уопште нема намеру да вас покраде. Обојица се, у ствари, само лудирају. И обојица су полицајци.

Зову се Мајкл Гарднер и Мајкл Бреринг. Међу колегама су познати и као „Летећи кловновски одред" полиције из Синсинатија. Два Мајкла су заиста кловнови, и то по службеној дужности. Њихов задатак је да у опасним ситуацијама хумором и лудирањем скрену пажњу потенцијалног насилника или пљачкаша на себе. Неки пут је за то довољна ситница, као што су погрешно закопчана дугмад на униформи. Брачне свађе са могућим трагичним исходом каткада зна да оконча један од Мајкла који усред вриске, плача и претњи ножем одједном крене да прави нови распоред намештаја у стану. „Комичност наших поступака или изгледа наводи те људе да кажу себи: „Хеј, па ови пандури су луди!", објашњава Гарднер.

Необичан метод Гарднера и Бреринга изгледа као пуко лудирање само на први поглед. Засмејавање у тренуцима када пиштољ може сваког часа да окине у ствари је научно засновано на сазнањима психонеуролингвистике, дисциплине која представља комбинацију теорије комуникације са лингвистиком и психологијом. Како је, ипак, могуће да неко ко се спрема да, у најмању руку, претуче жену одустане само зато што полицајац који је дошао да га приведе одједном почне да гађа тањирима сопственог колегу? „Ствар је у томе што се неодговарајућим понашањем одвлачи пажња изгредника и самим тим нарушава образац насилничког понашања", објашњава један од утемељивача психонеуролингвистике, Доналд Досеј, директор Института за фобије из Лос Анђелеса.

Осим што ради на терену, Мајкл Гарднер предаје и на Полицијској академији Синсинатија. Лудирање, разуме се. И мада се сви слажу да падање на нос и остали гегови никада неће истиснути традиционалне полицијске методе, слажу се да у неким ситуацијама мало лудирања и те како добро дође.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК 24. 2. 1989.

50 ГОДИНА ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА

50 ИНОСТРАНИХ АРАНЖМАНА

JAT airlift

НАГРАДНА ИГРА

JAT АВИОНОМ У СВЕТ

● **У сваком броју награде: главна – путовања за две особе у Тунис, утешна – седмодневни боравак за две особе на Копаонику или мору и посебна – макета авиона „боинг 737" и монографија JAT-а**

● **На крају игре је извлачење супернаграде: путовање по избору, за две особе, у аранжману JAT AIR LIFT-а**

● **Извлачење добитника је сваке суботе у тв-емисији „Да питамо заједно"**

Већ четири месеца „Политикин Забавник" из броја у број награђује своје читаоце у наградној игри „Авионом у свет" у којој је главни спонзор JAT AIR LIFT. И мада смо већ у деветнаестом колу, све до 7. априла имаћете прилику да освојите једну од награда које се сваке суботе извлаче у директном преносу тв-емисије „Да питамо заједно".

Имена награђених читалаца објављиваћемо и у „Политикином Забавнику", на претпоследњој страни, из броја у број, за свако коло појединачно, осим добитника посебне награде (макета авиона „боинг 737" и књига „Прича о JAT-у") који награду добијају на кућну адресу.

Као што већ знате, **главна награда** је путовање за две особе у Тунис, у аранжману JAT AIR LIFT-а. Добитници остварују награду у јуну, а о тачном датуму поласка за Тунис накнадно ћемо вас обавестити.

Утешна награда, седмодневни боравак за две особе на Копаонику (апартмани – најам), у Купарима (хотел „Купари"), Трогиру (хотел „Медена") и Дубровнику (Бабин кук – хотел „Плакир"), додељује се, као и главна награда, сваке суботе и то наизменично. Добитници седмодневног боравка за две особе на Копаонику или мору користе награду у договору са JAT AIR LIFT-ом, а биће им понуђена два рока када могу, и морају, да искористе награду.

Посебну награду, за коју смо већ рекли да се добитницима испоручује на кућну адресу, додељује JAT AIR LIFT. Осим макете авиона „боинг 737", од 31. XII 1988. (десето коло) сваки добитник посебне награде добија и изузетно лепу књигу – „Прича о JAT-у".

И, најзад, **СУПЕРНАГРАДА,** која се додељује на крају игре и у чијем извлачењу учествују купони свих кола; путовање по избору за две особе у аранжману JAT AIR LIFT-а. Можете да се одлучите, рецимо, за Кину, Лос Анђелес са посетом Дизниленду, СССР, Лондон...

И на крају, ево вашег задатка:

Пажљиво прочитајте текст који објављујемо испред наградног питања, јер у њему се крије одговор. Ако и после тога нисте сигурни да је ваш одговор тачан, прелистајте енциклопедију.

Одговори треба да стигну на адресу „Политикиног Забавника" до следећег петка у дванаест часова, на купону који у овом броју има ознаку 19. Молимо вас да читко напишете своје личне податке. Купони који стигну са закашњењем учествоваће, заједно са купонима свих кола, на крају игре, у извлачењу СУПЕРНАГРАДЕ.

Да ли сте добитник једне од награда из овог броја, проверите у суботу, 4. марта у тв-емисији „Да питамо заједно" или у „Политикином Забавнику" бр. 1941, на претпоследњој страни.

Награде, које се извлаче редоследом, од посебне до главне, у овом колу су:

Главна – **путовање за две особе у Тунис**

Утешна – **седмодневни боравак за две особе у Трогиру**

Посебна – **макета авиона „боинг 737" и књига „Прича о JAT-у"**

Само за млађе читаоце

Уколико је добитник главне награде лице млађе од 18 година, може да путује само у пратњи родитеља или старатеља.

Тачан одговор на наградно питање у „Политикином Забавнику" број 1937 је: ЛЕТЕЋЕ ТВРЂАВЕ

Наградна игра „АВИОНОМ У СВЕТ" „Политикин ЗАБАВНИК" Македонска 29. п.ф. 80 11001 БЕОГРАД

ЛЕПОТИЦЕ НЕБА

Крајем педесетих и почетком шездесетих година овога века у развоју ваздушног саобраћаја у свету дошло је до разних промена изазваних све масовнијим увођењем у саобраћај авиона са турбомлазним моторима. Знатно веће брзине лета ових авиона, већа удобност путовања и већа економичност омогућили су да млазни авиони брзо потисну клипне. Тако је и Југословенски аеротранспорт већ у јануару 1963. године набавио прва три, тада најпознатија, млазна путничка авиона за летове у евромедитеранском саобраћају. Летели су брзином већом од 800 km/h. Ови авиони први су имали моторе смештене на задњем делу трупа, што је доприносило бољем летењу и смањивало буку у путничкој кабини.

Увођење ових авиона у флоту JAT-а представљало је почетак нове значајне фазе развоја нашег највећег авио-превозника.

Ови авиони који су, због складних облика, називани „лепотице неба" задржани су у флоти JAT-а тринаест година, до 1976, када су замењени новом генерацијом економичнијих – „дагласом" и „боингом".

Ти први млазни авиони JAT-а звали су се као и бродови којима су некада откривана нова пространства и непознате земље, а најмлађи су њихов назив често мешали са именом карамеле.

Наградно питање: **КАКО СУ СЕ НАЗИВАЛИ ПРВИ МЛАЗНИ АВИОНИ КОЈИ СУ УВЕДЕНИ У ФЛОТУ JAT-а?**

Ваши одговори треба да стигну на адресу „Политикиног Забавника" до следећег петка (3. 3. 1989) у 12 часова, искључиво на купону који објављујемо, на дописници или у коверту.

Купон број 19 **50** ГОДИНА ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА

Одговор: ______________________

Име и презиме: ______________________

Датум рођења: ______________________

Улица и број: ______________________

Место и пошт. број: ______________________

50 ИНОСТРАНИХ АРАНЖМАНА JAT airlift

Обавештења о свим аранжманима JAT AIR LIFT-а и резервације можете да добијете у свакој путничкој агенцији, у свим, пословницама JAT-а или на тел. 011/135-876

РИБИЦА УБИЦА

Борац из акваријума

Природа је мужјаку „бете" подарила срчаност, а човек је од њега створио силника заводљивог изгледа

Кад је пре тридесетак година планирана производња једног новог лека за смирење, у неким медицинским истраживачким лабораторијама појавили су се дуги редови теглица са живописним рибицама.

Разлог је прилично једноставан. Кад почне производња и коришћење неког новог лека, неопходно је да се потврди његово дејство. А пошто се радило о леку за смирење, некоме је пало на ум створење које је, упркос својој маленкости и заводљивом изгледу, симбол нервозе и раздражљивости – акваријумска рибица „Betta splendens".

Тако се човек други пут у току једног века позабавио овим јединственим бићем. Најпре је хтео да до крајњих граница искористи његову борбеност (чућете и како) а затим, ево, и да смири његову тешко укротиву нарав.

Бета живи у слатким и мирним водама југоисточне Азије где је запажено да су одрасли мужјаци веома ратоборни и међусобно нетрпељиви. Тако се дошло на идеју да се та њихова особина искористи за забаву – кроз организовање такмичарских двобоја, односно борбе рибица, попут борбе петлова, шкорпија... Око 1850. у земљи која се тада звала Сијам (данашњи Тајланд), започели су серију укрштања с намером да се појача борбеност мужјака бете. Резултат није изостао, добили су врсту која је у стању да се жестоко и без престанка, бори пуних десет сати!

Наравно, реч је о беспризорној суровости човека према животињама што, уосталом, и није редак случај. Али, укрштањем су добијени и примерци са изузетним телесним одликама. Ове рибице, наиме, у природи нису тако привлачне и није претерано рећи да, овакве какве су, добијене одабирањем, спадају у најлепше примерке животињског света.

Њихово пљоснато тело дужине шест до седам центиметара заоденуто је јаркоцрвеном, светлоплавом, смарагднозеленом и крем бојом сребрнастог одсјаја, док су им пераја прерасла у огромна лепршајућа једра. Кад се спремају за напад, та њихова дивна пераја шире се у свој својој величини, док се поклопци шкрга широко надимају. То им, међутим, не даје и претећи изглед. Напротив, у том тренутку делују најмање застрашујуће.

Мужјак бете, познат и као сијамски борац, не учествује само у жестоким окршајима са супарницима. У свом свету јединствен је и по бризи за потомство. Његова је дужност да слузавим излучевинама из уста начини plовеће гнездо за извођење потомства о ком брине искључиво он.

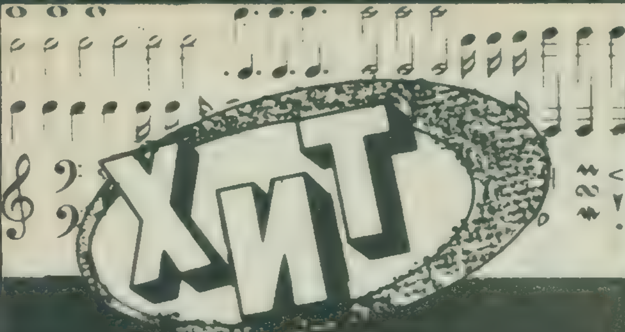
После парења женка полаже на стотине јајашаца која слободно пливају док их мужјак не покупи у уста и, као из топа, избаци у пловеће гнездо. Она одлази, а он остаје уз њих – и уз младе – све док сам не закључи да је до краја обавио своју родитељску дужност.

Чим достигну зрелост, мужјаци започињу са чаркама које брзо прерастају у озбиљне сукобе, па их акваристи на време раздвајају. У стакленим посудама живе као усамљеници, спремни да се накострешe чак и онда кад у огледалу угледају своју слику...

Д. Варагић

Лепота у дроњцима: битка може да траје и по десет сати.

Горан Бреговић

Момчило Бајагић

Зоран Предин из „Лажног Франца"

Снимио: З. Трбовић

КОНЦЕРТИ

БРАТСТВО И РАЗЛИЧИТОСТ

Кроз своју дугогодишњу историју рок је често био одличан начин за исказивање политичких ставова младих. Од хипи времена, борбе против рата у Вијетнаму, наоружања и загађивања природе, групе су се удруживале покушавајући да пробуде успавану савест људи и врло често имале успеха у томе.

Један од свежијих примера је турнеја коју су прошле године организовали Стинг, Питер Гебриел, Брус Спрингстин и донедавно непозната Трејси Чепмен. Низом концерата по целом свету (и озбиљним конференцијама за штампу) скренули су пажњу јавности на земље у којима се крше основна права људи. Њихово иступање није остало без одјека. Акција Боба Гелдофа „Live Aid" успела је чак да оствари и велику зараду, па су знатне количине хране и лекова упућене гладнима у Етиопији. Оно што су многи, заокупљени зарадом, заборавили да треба да чине преузели су на себе музичари.

Нешто слично, наравно много скромније, збива се и код нас. После Југословенске рок-мисије, нашег Band Aida, у београдском Студентском културном центру 10. децембра прошле године одржан је концерт на ком се појавила готово целокупна прва лига домаће сцене. Зашто баш 10. децембра? Тога дана, пре четрдесет година, потписана је Општа декларација о правима човека. Одредбе те декларације наводе се као образложење за многе акције Уједињених нација. Поводом те годишњице на бини су се, сами – без својих група – појавили Бајага, Зоран Предин из „Лажног Франца", Горан Бреговић, Неле Карајлић из „Забрањеног пушења", Влатко Стефановски из групе „Леб и сол", Гиле Гојковић из „Електричног оргазма", Неша Милосављевић из „Галије", Слађана Милошевић, Кики Лесендрић из „Пилота" и многи други. Био је то необичан концерт (карте се нису продавале, већ делиле) на

ком су музичари извели програм другачији од уобичајеног, са својим групама.

Нешто касније, 22. децембра, у Љубљани се збио догађај који је имао сличну идеју. Под називом „Братство и различитост" одржан је концерт на ком су се појавили Елвис Ј. Куртовић, Јани Ковачић, „Парни ваљак", „Лачни Франц", „Екатарина Велика" и „Бајага и Инструктори". Зашто су се окупили, објаснио је Игор Видмар, из Љубљане, један од покретача целе акције.

– Наслов концерта „Братство и различитост" каже све. Јасно је шта је братство, а исто важи и за различитост. То је одраз нових времена. У року се то увек подразумевало. Постоје различите групе, стилови, струјања унутар рока, али, наравно, сви треба да живе заједно. Концерт је, као облик омладинске забаве и културе, начин да групе својом свирком искажу аполитичност рокенрола, тачније – неприхватање подела и размирица. Музика, публика и читава атмосфера треба да изразе ту поруку. Мислим да би било добро да се овакви концерти одрже и у другим градовима. Ако неко прихвати нашу идеју, спремни смо за сарадњу.

Те вечери у хали „Тиволи" и публика и извођачи јасно су показали да мисле исто. Било је свеједно одакле група долази, најбитније је како свира. Без великих речи, концерт „Братство и различитост" показао је да постоји језик који сви прихватају. А то је језик разума. Својим духовитим наступом Елвис Ј. Куртовић и група представили су песме са нове плоче и на прави начин загрејали атмосферу. Са Јанијем Ковачићем певала је цела хала, док је „Парни ваљак", освежен новим члановима, пружио рокерску забаву као из најбољих дана. „Лачни Франц", миљеници публике, „прошетали" су старим песмама и најавили нови албум који ће изаћи у мају. Бајага и Инструктори дигли су халу на ноге. Врхунац је била песма „Зажмури" која је, оснажена и донекле убрзана, запалила публику.

Концерт је завршила „Екатарина Велика". У Љубљану су дошли одмах после снимања нове плоче. И они су, жељни свирке, пружили праву концертну атмосферу заокруживши на прави начин овај југословенски спектакл.

После свега, порука је јасна: вођени здравом идејом и неоптерећени предрасудама, и публика и музичари имали су незаборавно вече.

П. Јањатовић

ИЗЈАВА НЕДЕЉЕ:

„Пре но што смо се ми појавили постојале су само групе. У групи су морали да буду басиста и бубњар, у супротном – на плочи не би могао да имаш бас или бубањ. Развитком компјутера и секвенсера, клавијатуриста у групи могао је у исто време да буде и басиста и бубњар. То је учинило да многи превише дигну нос. Кроз историју музике постојали су инструменти који су чекали људе са довољно памети и талента да свирају на њима. А онда су, за кратко време, људи који то не умеју преузели ствар. Сада се опет враћамо у време паметних."

Фил Оуки („Human League")

ТРАЖИЛИ СТЕ ПЕСМУ:

„МОРНАР"

*Другови су одмах рекли
није за тебе
Избиј је из главе, иди негде
напиј се
Рекли су ми да си
страшнија од сатане
Други су те знали
много боље од мене
Мрзео сам сваког ко те није
волео
Ружан глас о теби ме болео
Као морнар добро море
Сањао сам те
Али је Нептун слао таласе
Као жедна земља кишу
Чекао сам те
То су биле сушне године
Опијено срце глуво је за
савете
Ипак су те знали много
боље од мене*

Музика: Драган Јелић
Текст: Никола Чутурило
Изводи: YU група

ЗА ДИСКОФИЛЕ

Један од најзанимљивијих дискографских успеха домаће лиценцне продукције везан је за старог и провереног мајстора гитаре Ерика Клептона. У нашим продавницама појавио се шестоструки албум „Crossroads" (Раскршће) који нуди целовит преглед биографије овог цењеног музичара. Плоче обухватају 25 година његовог рада, дакле, од почетака у саставу „Yardbirds", потом „Bluesbreakers", славних дана у групи „Cream", успелог експеримента са „Blind Faith", па „Delaney & Bonnie" „Derek & The Dominos" и најбоље тренутке његове соло каријере. Укупно пет сати музике, тачније 73 поново миксоване песме од којих се 12 појављују први пут. Уз плоче иде и књига на 32 стране, целокупна Клептонова дискографија и подаци о свакој песми. Омот комплета направио је гитариста „Rolling Stonesa" Рон Вуд. Клептонов цртеж који доносимо уз текст узет је са омота плоче. Све је нај, па и цена – „Crossroads" кошта деветнаест и по старих милиона. Значи, плоча само за дискофиле са дубоким џепом.

КЛЕПТОН НА СИГУРНОМ ПУТУ

ПРЕД ШТАЛОМ

ЗАНСКАР: сами на крову света

Некада је, приљубљено уз ледене падине Хималаја, овде постојало старо индијско царство за које нико није знао, а припадници овог народа калуђера и сељака и данас верују да су једини људи на свету

Да би странац стигао у престоницу Занскара, потребно је да се организује права експедиција. Караван који крене према Падуму, пење се до висине од 5.000 метара и пут је могућ само лети јер су овде сви превоји непроходни шест месеци у години.

На крају пута који води преко превоја Пенси-ла, на висини од 4.400 метара, бело окречене куће од цигле најављују главни град Занскара. Шездесет села, манастири који висе на обронцима Хималаја, 700 становника, један шеф полиције, један лекар, четири војника, две школе, један генератор и – један телевизор.

Изгубљено у Хималајима, некадашње царство Занскар данас је део Ладака, провинције у индијској држави Џаму-Кашмир. У њој, у три долине дугачке 300 а широке 10 километара, живи око 8.000 становника. У земљи јетија – најстарији становник Мемеле каже да га је срео испред своје штале – живот се одвија као у VII веку, по законима тибетанских будиста.

Сви Ладаку осим 600 калуђера и монахиња су сељаци. Гаје говеда (јак) и козе које им зими греју куће. Лети јашу алпаке (азијска лама) и, наравно, коње. Занскарци су изванредни коњаници. Ипак, главно им је занимање земљорадња. У јуну, чим се отопи снег, сеју јечам да би у септембру могли да га жању.

Јечам се једе уз сваки оброк. Од њега се праве лепиње, кува чорба, али исто тако пече и ракија која се пије само у посебним приликама. Свакодневно пиће је чај. Кад раде, Занскарци частe себе јогуртом од јаковог млека, купусом или грашком. Свака породица има више парцела. Док траје кратко лето, сви – чак и будистички свештеници – заокупљени су пољским радовима: јечам се журно врше да би стигао да се самеље у воденицама пре но што се потоци заледе.

У Занскару, као и Качампи и другим усамљеним заједницама на падинама Хималаја, и данас важи полиандрија (једна жена има више мужева). Разлог? Да се ионако мале парцеле плодне земље не би уситњавале. Кад се најстарији брат ожени, и његова браћа постају мужеви невесте. Ако он буде имао кћер, све ће, из истог разлога, постати жене онога за кога се уда најстарија. Жена може да се разведе а има право и на још једног мужа. Положај жене уопште бољи је него у многим крајевима света: оне одлучују о школовању деце, поштује се њихова реч кад су у питању послови око имања.

Занскар, међутим, полако престаје да буде довољан сам себи. У додиру са околним светом традиција се мења. Промене стижу преко школе у којој деца уче урду, кашмирски језик, и помало енглески, преко војске, па чак и под утицајем ретких планинара и алпиниста. Краљ Занскара умро је не оставивши наследника. Колико ће га традиција у његовом народу надживети?

В. М.

СТОЈИ ЈЕТИ

Кад сам највишим путем на свету (6250 m) од Сринагара, преко Каргила, Зочиле и Футиле Паса, стигла у Ладак „Месечеву земљу" – Качампу, снег је падао у четири боје. На брегу, изнад Леха, дечак Таши Тсомо, кувао је чај. „Ако хоћете неку велику истину, питајте мог великог тату Абу Лаја. Ако хоћете малу, то вам може рећи и мој мали отац Ану Лај".
Тада сам први пут видела дете које има четири оца. Јер, кад се његова мама Лакпа удала за најстаријег Ташија, постала је одмах жена све његове браће. Тако је то у Ладаку, из Хималаја, где живи Јети, где лети невидљива птица шактуш (птица-краљица). Где снег пада у четири боје а свилене заставице, нанизане, и, подигнуте високо, трепере, мерећи „душу Космоса".
Овде, у знак поздрава, плазе језик и кажу „ђуле". Врте „точак живота". Деца се, на пљоснатом камењу, дописују с Универзумом. Свима су образи црвени као цвет рододендрона. Испуцали од ветра. Воћке личе на дрвене лутке. Кајсијама обуку хаљине или их завију у шалове да се не смрзну. О дрвеће, на врху света, у хаљинама, што личиш на дрвене лутке! Па дворац последње хималајске краљице Рани Намгјал, у Стоку, као и небесима! На прозорима, лају пси „ласо-апсо". Чупави, као бели облак. Чувају краљицу. И, снег.
(Из књиге „Индија, Индија!" Гордане Брајовић)

Ђавоља посла

Први пут вам пишем и бићу презадовољна ако објавите моје писмо. Моје питање ће можда остати неразјашњено, али сигурна сам да и многе ваше читаоце интересује прича о Бермудском троуглу.

НАТАША БУЛИЋ,
Партизанска 26
Бајмок

Молимо вас да напишете све што знате о Бермудском троуглу.

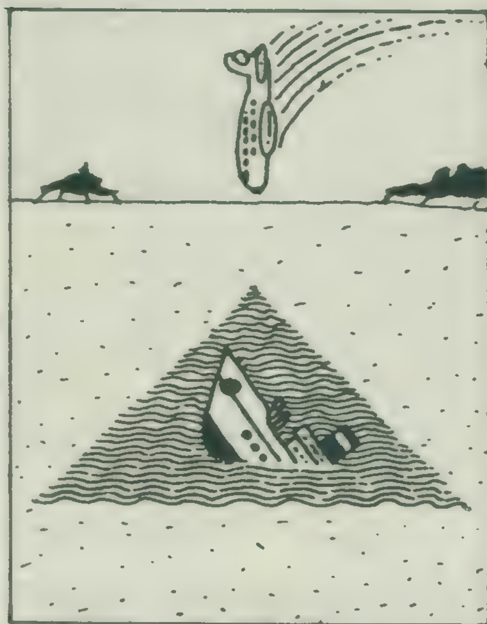
ВЛАДИМИР, ИГОР и ВУКАШИН,
из Београда

Шта је то Бермудски троугао и где се он налази?

ДРАГАН ШАВИЊО,
Ј. В. Жарко 15/7
Сремска Митровица

Наташа је у праву. Јавио нам се велики број читалаца које занима тајна Бермудског троугла.

Августа 1730. године први пут је забележено да је у области Бермудског троугла потонуо брод. Била је то галија „Беновезе". Од тада се поуздано зна да су на том подручју без трага нестали многи бродови, а почетком четрдесетих година нестају и авиони. Зато су Бермудски троугао, чије су крајње тачке Мајами, на Флориди, Порторико, у Средњој Америци и Бермуди, у Саргаском мору, назвали још и „ђавољи". И, пошто није било објашњења за све ове морске трагедије, људи су почели да измишљају разне приче. Једни верују да су летећи тањири једино могуће решење овог феномена, други опет тврде да су сви нестали бродови и авиони доспели у неку другу необјашњиву димензију... Већина ипак сматра да су у питању искључиво природни узроци.

Зато ћемо ми поменути и занимљиву претпоставку совјетског океанографа Владимира Азаза по којој су за све те несреће криви моћни звучни таласи ниске учесталости. То је такозвани ултразвук који се ствара приликом олуја и може да смрска бродове и авионе иако на први поглед све изгледа нормално, јер људи не могу да чују тај звук. Брод, каже он, под дејством тих таласа прсне као мехур од сапунице, а посада умире истог трена.

Подручје Бермудског троугла, иначе, званично су истраживали совјетски и амерички научници 1978. и дошли до закључка да се у том делу брзо мењају временске прилике. Сунчан дан за тили час замени црно небо и почну да дувају снажни ветрови. А ту су и три снажне морске струје: Голфска, Мексичка и Гренландска, које бришу све трагове бродолома. Поред тога, ово подручје је и велика саобраћајна раскрсница. То је најпрометнији део океана. На острвима се налазе важне британске и америчке ваздушне и поморске базе, складишта, бродоградилишта, а веома је жив и међуконтинентални саобраћај. Због свега тога, кажу научници, несреће у оваквом подручју нису никакво чудо.

Звезде и Забавник

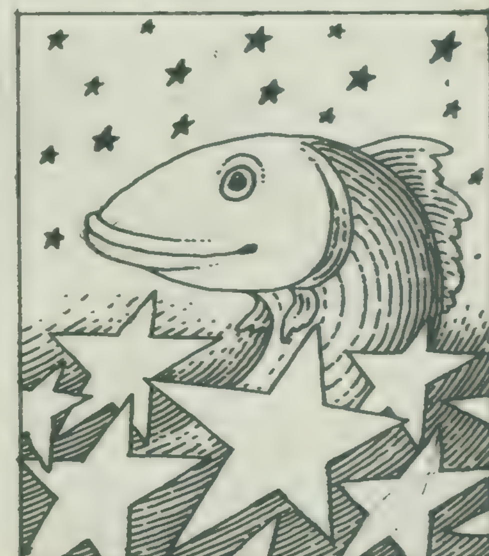
Драги Забавниче, хтела бих да ти поставим неколико питања. Прво – шта значи моје име, друго – с ким се слаже Ован и треће – у ком знаку си рођен? Желим још да похвалим „Дружину Кликер", Редакцију и посебно цртаче Љубомира Милојевића Љубца и Зорана Петканића Петка.

ИВАНА,
из Београда

Ивана је изведено од мушког имена Иван, које је по пореклу исто као и име Јован. То је библијско име и значи „бог се смиловао".

Ован се најбоље слаже с другим Овновима, Лавом и Стрелцем.

„Забавник" је рођен у знаку Рибе, а то је, кажу астролози, пословни знак. У боље време, значи, није ни могао да се „роди". Верује у себе, али и у друге, то јест, своје читаоце. Жели што више да сазна о животу око себе и то онда преносимо другима – што се из текстова које већ 50 година објављује и види. Уме да убеди друге да му верују. (Сигурни смо да у томе успева.) Предивно прича приче! (Ништа нисмо измислили, то пише у „Пословном хороскопу" Федерика Дејвиса.) Кад некоме нешто поклони, воли да зна да ће он бити потпуно

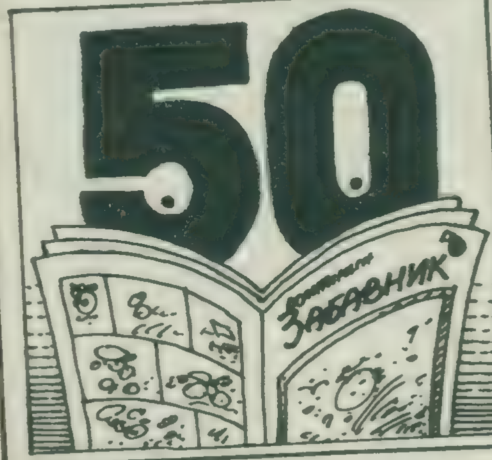

50 година са „Забавником"

Ваш сам читалац пуних 50 година и, ево, користим прилику да вам честитам исто толико година излажења вашег листа. То је само доказ да сте успешно радили од самог почетка. „Забавник" је од свог првог броја 1939. претрпео многе измене. Пре свега, обогаћен је садржајно, али је променио и формат те је сада лепши и прикладнији за држање. За мене је права радост читати га јер увек сазнам нешто ново. Иако имам 70 година и малу пензију, не одричем се „Политикиног Забавника".

Желим да вам моје писмо буде подстрек за будући рад и да и даље имате читаоце широм земље.

Другарски вас поздравља
Јелена Соларић,
Шеферова 10/I
41000 Загреб

задовољан и најсрећнији би био да може све своје читаоце да награди. Радо троши новац у добротворне сврхе и великодушно дарује оне који су то заслужили. (Ех, да није инфлације, девалвације...) Цени квалитет јер само тако може дуго да траје. (Пола века, као што рекосмо!)

Наравно, рођени у овом знаку имају и неких лоших особина, али данас нећемо о томе.

Појачало је неопходно

Ћао, Забавниче! Не бих ни да те кудим ни да те хвалим, већ бих одмах да пређем на питања: да ли електрична гитара може да се укључи директно у струју, као касетофон, на пример, или је потребно појачало? И, колико коштају соло и бас гитаре?

ДАРКО
из Параге (код Новог Сада)

Дарко, ни случајно не покушавај да укључиш електричну гитару директно у струју! Појачало је неопходно. Цена је различита, што зависи од марке. Најјефтиније електричне гитаре, било соло било бас, коштају 800 хиљада динара.

ПОСЛЕ ТРИЈУМФА – РАЗОЧАРЕЊЕ

У последње време од свих спортова највише ме занима рукомет. Пратио сам протеклу Олимпијаду у Сеулу и наши репрезентативци, и мушка и женска екипа, много су ме разочарали. Знам да су на претходним Олимпијадама постизали много боље резултате. Молим те, одговори ми која су места освајали наши рукометаши и рукометашице на претходне три Олимпијаде, укључујући и ону у Сеулу.

ТОНИ
из Кардељева

У Москви 1980. рукометашице су освојиле сребрну медаљу, а рукометаши шесто место. Четири године касније, у Лос Анђелесу, и једни и други су тријумфовали – били су први! Наравно, после овог успеха треће место за рукометаше и четврто за рукометашице у Сеулу било је разочарење за све нас.

Илустровао Љубомир Милојевић Љубац

ТРАЖИМО ПРИЈАТЕЉЕ

Снежана Пантовић, Срете Поповића 47, 32300 Горњи Милановац — 10 година, сакупља постере и папирне лутксице, навија за Партизан.

Јована Канкараш, Браће Грагалића 69, 85340 Херцег Нови — 13 година, воли спорт, музику и дописивање.

Анита Наумовска, 12 кладенци 43, 97000 Битољ — 12 година, воли животиње и спорт, сакупља постере, значке и салвете.

Нина Радуловић, Николе Груловића 13, 22330 Нова Пазова — 14 година, воли спорт, посебно џудо и дружење.

Мартина Бакран, Павлековићева 6, 41000 Загреб — 16 година, воли музику, филм, књиге и поезију.

Марија Лукач, Едварда Кардеља 76, 76230 Босански Шамац — 11 година, сакупља салвете, значке, разгледнице, марке, постере и украсна писма, воли дружење и дописивање.

Кристина Ћирковић, Бранке Динић 13, 19350 Књажевац — 10 година, сакупља марке, салвете, папирне лутке и постере Патрика Свејза.

Зоран Божић, Врбовљани 122, 55430 Окучани — 17 година, воли музику и риболов.

Данијела Блажевац, Едварда Кардеља Д–8, 25000 Сомбор — 14 година, сакупља писма, значке и постере.

Смиљана Радовић, Ивана Завидића 28д, 51000 Ријека — 11 година, воли музику, путовања и животиње, сакупља салвете, значке, марке и постере.

РЕШЕЊЕ ЕНИГМАТИКЕ

МОЗАИЧНА УКРШТЕНИЦА: м, грдити, ак, ејуб, кавалек, американ, радијани, наши, стегови, адам, катови, б, тер, шаренац, р, омаре, и, иначе, радови, љ, ас, пренасељеност.

МАГИЧНИ КВАДРАТ: дропкин, реклама, оксалат, плашила, калињин, ималини, Катанић.

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM) штампана ствар, штампање; по закону обавезно означавање имена издавача и уредника, одговорних за садржину часописа и листова

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

● БРОЈ 1939

Први број Политикиног Забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА"
др Живорад Миновић

Главни и одговорни уредник
Дарко Рибникар

Заменик главног и одговорног уредника
Зефирино Граси

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ
Сима Беговић, Бранка Булатовић, Милојко Ђоковић, Љубинка Ђуровић, Љиљана Златковић, Милан Илијин, Милован Кљајић, Нада Михаиловић, Душан Петровић (председник), Драгољуб Петровић, Радован Поповић, Зора Продановић, Радомир Ристић (заменик), Верица Смиљанић и Никша Стипчевић. Чланови Савета из Редакције: Дарко Рибникар, Зефирино Граси, Соња Јашовић, Мирјана Мариковић и Петар Милатовић.

РЕДАКЦИЈА:
Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић (графичко-технички уредник), Славољуб Кецић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Иванка Миладиновић, Петар Милатовић, Вера Милићевић, Весна Минић, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрногић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Војислав Стеменовић, Недељка Сташић, Даринка Тодоровић, Миленко Тодоровић, Милош Томић и Бранислава Црномарковић.

СЕКРЕТАРИЈАТ:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА" – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК", Македонска 29, 11001 Београд. Поштански фах 124 Телефони: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 326-620, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 2.000 дин.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 22.080 динара, полугодишња 44.160 динара, годишња 88.320 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 44.160 динара, полугодишња 88.320 динара, годишња 176.640 динара.

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728, уз обавезну назнаку НО „Политика" – ООУР „Продаја" – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК".

ГОДИШЊА ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ:

САД	USD 42.–
СР НЕМАЧКА	DEM 72.–
ФРАНЦУСКА	FRF 247.–
ШВАЈЦАРСКА	CHF 61.–
ШВЕДСКА	SEK 252.–

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика" код „ИНВЕСТБАНКЕ" – Београд, на рачун број 60811-620-63-257300-00054, уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК".

WALT DISNEY
МИКИ

ЗАР СИ ЈОШ ТУ, УЈКА МИКИ? МИСЛИО САМ ДА ИДЕШ НА МАСКЕНБАЛ!
НАРАВНО ДА ИДЕМ!

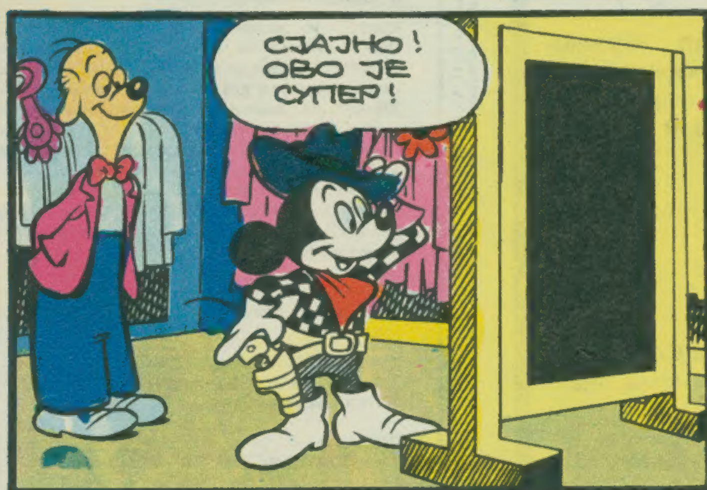

ОХ!

ЗАБОРАВИО САМ ДА ИЗНАЈМИМ КОСТИМ!

МИНИ МИ ЈЕ РЕКЛА ДА ЋЕ ОБУЋИ КАУБОЈСКИ КОСТИМ!
YOA1

ЗНАЧИ, МОРАМ И ЈА ДА БУДЕМ КАУБОЈ!
YOA1

УФ! СТИГ'О САМ НА ВРЕМЕ!
КОСТИМИ ЗА ИЗНАЈМЉИВАЊЕ

СЈАЈНО! ОВО ЈЕ СУПЕР!

ОКЕЈ, ДЕВОЈЧИЦЕ?
ОХ, МИКИ! БЕЛКА СЕ РАЗБОЛЕЛА...

...ПА ЈЕ МОРАЛА ДА ОТКАЖЕ МАСКЕНБАЛ!

А, НЕ! НЕЋЕ НАМ ПРОПАСТИ ОВО КАУБОЈСКО ВЕЧЕ!

ЈУПИИИ! БИХААА!
4-13

ТРАЖИЛИ СТЕ – ЧИТАЈТЕ

ВАВА – ЖЕНА ЧУДЕСНЕ СНАГЕ

Не мора да отвори коверат да би знала ко јој, и шта пише, а после само неколико речи преко телефона, без обзира на удаљеност, види непознату особу као и догађаје из њеног живота. У прошлости, садашњости и будућности...

У наше домове ушла је посредством радио-таласа једне вреле јулске ноћи претпрошле године. Најава у ноћном програму Радио-Београда била је необавезна, отприлике овако: „Драги слушаоци, решили смо да вас забавимо на посебан начин и позовемо на необично ноћно дружење. Све можете да схватите као шалу, али... у свакој шали има помало збиље. Наша гошћа..."

Упућени кажу да у историји југословенског радија није било већег занимања слушалаца, готово на ивици масовне хистерије. Наравно, не оних размера као пре пола века када је Орсон Велс најавио долазак Марсоваца, а људи то узели за озбиљно. Многи му то никада нису опростили, а он је само обављао свој посао: у студију Радио-Њу Џерсија читао је научнофантастични роман „Рат светова"!

Лепота давања

Поноћна гошћа Радио-Београда није имала припремљен текст, она је читала мисли слушалаца који су се јављали, описивала до најситнијих детаља како изгледају, чиме се баве, постављала дијагнозе, упућивала на лекарске прегледе... Емисија је снажно одјекнула. Телефони су бесомучно звонили, а на улазу се сакупило толико света да је био прави подвиг проћи неопажено.

Временом се узбуђење стишало, али не и занимање за Ваву. Између осталог, о томе сведоче и џакови препуни писама. У њеном стану као и редакцији „Радио-тв ревије". Вава успоставља везу са људима на само њој својствен начин. Како, то ни сама не зна.

Имала је три и по године када је остала без оца. Била је његова љубимица. – Страховито сам патила када је отац умро и дуго, дуго, носила у себи осећај празнине. У мене се уселио страх, осећала сам се као сироче, незаштићена... Можда ми је баш то осећање несигурности и страха изоштрило шесто чуло?!

Улога родитеља у мом животу била је веома важна и вероватно пресудна за однос према људима – каже Вава. – Мајка је истицала да ни за кога не треба казати да је лош, јер не знамо шта му се догодило, зашто је баш такав. Усађено ми је у свест да не осуђујем људе, него да покушам да их разумем, да им помогнем... Да остварим лепоту давања... Мислим да сам то сада постигла.

Све је дошло некако неочекивано, али тренутак је прави. Синови су ми одрасли, основали своје породице, нисам им више неопходна. Успешно сам завршила свој радни век грађевинског техничара, остале су успомене на градњу Атељеа 212, Београдског сајма, на пруге, мостове, тунеле...

Пошто је много радила, имала увек пуно обавеза, могуће је да Securities Вави не би превише пријали мирни пензионерски дани уз књиге, музику, телевизију и комшијску кафицу... Мада ужива у свему овоме, признаје да јој уопште није било лако да се одлучи.

– Те ноћи у Радио-Београд ушла је несигурна, помало уплашена Дубравка, а изашла одлучна, самоуверена Вава. Зашто баш Вава? Желела сам да се сакријем иза неког имена, да сачувам свој мир и приватност, па сам изабрала надимак који ми је дао брат док смо били деца и који је познат само најближима. Мени тако одговара и мислим да ми људи и овако верују, да јавно представљање није неопходно. А изузетака увек има...

Као на филму

– Седела сам на клупи и чекала аутобус кад сам осетила да је девојка поред мене очајна и размишља о најгорем – сећа се Вава једног догађаја. – Обратила сам јој се, почела да јој причам, а она ми је рекла: „Зар још једна Вава!" – Па ја сам Вава – одговорила сам јој. – Гледала ме збуњено и, више за себе, промрсила како изгледам сасвим обично, да ме је другачије замишљала. Дуго сам разговарала с њом. Пропуштала сам аутобусе све док нисам била уверена да је пребродила кризу. Била јој је неопходна топла људска реч, разумевање. Ја, ето, сама осетим када је човеку потребна помоћ, док другима треба све рећи. А невоља је баш у томе да о оном што их мучи људи неће, или не могу, да проговоре...

Млади се најчешће јављају Вави кад изгубе наду да ће добити посао, због неуспеха у школи, несрећне љубави, болести у породици...

Да ли Вава улепшава истину или говори све што види?

– Живот схватам као мозаик сачињен од лепих и ружних каменчића, говорим онако како видим – каже она. – Осећајан и културан човек увек ће наћи праве речи и начин да саопшти и најнеугодније ствари. Тешко ми је када морам да кажем да је неко много болестан, да особа за којом трагају рођаци није више у животу... Морам да испричам све што видим, јер би ме те слике касније прогониле. Не смем да их потискујем... Понекад видим само слику, понекад се преда мном, као на филму, одвија читав живот. Прошлост, садашњост, будућност... Не падам у транс. Седим мирно и причам оно што видим.

Презадовољна сам када ми се људи поново јаве и саопште да су у правом тренутку отишли лекару, да су оздравили, да су млади пребродили кризу и остали заједно, да сам својим саветима допринела нечијој срећи...

И. Миладиновић

НАГРАДНА ИГРА ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК JAT airlift „АВИОНОМ У СВЕТ"

IMENA DOBITNIKA NAGRADA IZ POLITIKINOG ZABAVNIKA 1937 OBJAVIĆEMO U SLEDEĆEM BROJU

